

Lammaset & vuohi

1/2016

Esittelyssä
suomalainen
laumasielu

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

Vuohesta
monenlaisiksi
käsistöiksi

Loiset, listeria ja
klostridioosi
tilojen harmina

Tarvitaanko
laitumella
sääsuoja?

PRO
Agria

Vuosikymmenten kokemuksella

Olemme jo 65 vuoden ajan ottaneet vastaan suomalaista villaa ja valmistaneet siitä laadukasta **huovutusvillaa**, **hahtuvaa**, **hahtuvalankaa** sekä **karsta-** ja **kampalankaa**.

Villat meille – langat teille

Tuo villat meille omaeräkehruuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

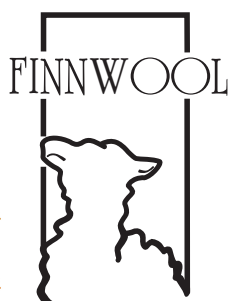

Tutustu tuotteisiin myös verkkokaupassamme!

www.pirtinkehraamo.fi/verkkokauppa

Ostamme villaa, olethan yhteydessä etukäteen villan vastaanottoon:

Päivi Häkkinen puh. 050 543 6533

**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**

Kuva: Evgenya Berdyaeva

Paimenkoira, tuo kummallinen eläin

Niin se vain saapui meillekin. Pitkään hangoitelimme paimenkoiran hankintaa vastaan, mutta luonto vei lopulta meistä voiton.

Ei pitäisi koskaan sanoa, ei koskaan. Kennelliitossa viettämäni kesän jälkeen päätin mielessäni, etten koskaan ota border collieta. Arvaatte lopun.

Valitsin mielestäni hyvin rauhallisen pennun. Se tykkäsi kiehnätä ihmisten jaloissa ja asettui syliin makaamaan. Päätelin voinani näin kuitata aiemman päätökseni. Että voisihan border collien kuitenkin ottaa, jos se on rauhallinen.

Arvatkaa vain, onko pentu rauhallinen! Eiväthän pennut toki koskaan ole, selitän itselleni. Kyllä tämä tästä vielä rauhoittuu. Töitä se haluaa tehdä jo nyt. Se järjestelee lampaita omien visioidensa mukaisesti kasaan nurkkaan tai ruokintapöydän ympärille.

Olen ehkä kuitenkin tyytyväinen luonteeni heikkoudesta. Jo nyt alkaa tuntua, että pennusta tulee olemaan valtavasti apua. Tekevähän toistenkin koirat upeita hakukaaria ja toimivat etäohjauksella traktorista käsin. Niin varmasti meidänkin.

Pudotan itseni haaveiden pilvilinnoista. Päätän hankkia kaikki mahdolliset paimenusoppaat sekä hakea apua ammattilaisilta koiran kouluttamisessa. Ja lupaan jälleen kerran itselleni hankkia seuraavaksi valmiiksi koulutetun paimenkoiran.

PS. Lehden edettyä oikolukuvaiheeseen on pentu jo rauhoittunut huomattavasti. Ohjaajalla riittää sen sijaan vielä opeteltavaa.

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 14 Eläinlääkäri
- 25 Aidan toiselta puolen
- 31 Lehdistön kertomaa
- 42 Lammashaasta lautaselle

- 12 Loiset, listeria ja klostridioosi tappavat lampaita
- 15 Lammastalouden strategian kuulumiset
- 18 Lampolakkalusteita jo 35 vuotta
- 20 Suomenlammas – suosittu suomalainen
- 25 Halal tuo lisää menekkiä
- 27 Uusi-Seelanti tuottaa vain halalia

VUOHIPALSTA

- 38 Vuohennahka ja -karva, monipuolinen materiaali

ARTIKKELIT

- 9 Lammasyhdistyksen tehotiimi esittelyssä

- 32 Myös tilakoirat kaipaavat päivitystä
- 35 Hobittien koti laitumella

Kuva: Sini Hakomäki

18 Retronikin Reino Louko on valmistanut lampolakkalusteita jo 35 vuotta

Kuva: Silja Alamikkotervo

32

Jokainen työkoiran treeniin uhrattu hetki maksaa itsensä takaisin, opetti James McGee

Vanhalan lammastilan suomenlampaita Tervolasta.

Tilaushinta: 79 €/vuosikerta 2016 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi

Paino: T-Print Ky, Hyvinkää
ISSN 0785-7276

Toimituksen osoite:
Terhi Torikka, Kuutostie 470
59130 Koitsanlahti

Päätoimittaja:
Pia Parikka
Puh. 044 973 7000
pia.parikka@lammasyhdistys.fi

Toimitussihteeri:
Terhi Torikka
Puh. 044 752 6363
terhi.torikka@gmail.com

Ilmoitusmyynti:
Eila Pennanen
puh. 044 236 9902
ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Toimituskunta:
Petri Leinonen
Jarmo Latvanen
Kaarin Knuuttila
Christer Ollqvist
Helinä Leppänen
Timo Heikkilä
Anne Jurva

Kansikuva:
Silja Alamikkotervo
Pikkukuvat:
Saija Lehtonen
Nina Snellman

Seuraava lehti 6.5.2016
Aineistot 23.3.2016 mennessä.

Kiireellisiä tai tärkeitä?

Lampurin alkuvuosi pitäisi olla hengenvedon aikaa. Kesä, syksyn teurasmau, kerinnät ja rehujen pihaan ajo ovat takana, ensi kesän suunnittelu päällä, ja karitsointi vasta tulossa.

Tälle talvelle maataloushallinto on kuitenkin järjestänyt ylimääräistä ajateltavaa, monille myös taloudellisia murheita. Tukimaksujen myöhästetty aikataulu on johtanut maksuvalmiusvaikeuksiin. Lisäksi täydentävien ehtojen kiristynyt valvonta, ja pienistäkin erehdyksistä seuraavat kohtuuttomat sanktiot, stressaavat lampureita.

Eihän tämän näin pitänyt mennä! Lampaiden kasvatusta ja koko maanviljely pitäisi olla iloinen asia. Kasvun ihme, aito alkutuotanto, vaatii luovuutta ja intoa, jotta eläimet ja työntekijät voisivat hyvin. Jos ylimmäksi tavoitteeksi tuleekin virheiden varominen, suorastaan pelko, ollaan kestävältä polulta kaukana.

Tukiohjelmien ja -ehtojen selvittyä pari viime vuoden kovan väännön jälkeen ajattelin, että Lammasyhdistys voisi keskittyä muutamaksi vuodeksi ydintehtäväänsä, lampureiden osaamisen ja yhdessä tekemisen kehittämiseen. Asioihin, joita itse pidän tärkeänä elinkeinon tulevaisuuden kannalta. Jotta lampureilla olisi osaamista näyttää, että tuotantomme on eettisesti ja ympäristön kannalta kestävä.

Tällä hetkellä onkin varottava, etteivät kiireelliset tekemiset syrjäytä niitä tärkeitä.

Myös tilatasolla täytyisi jaksaa nähdä tämänhetkisen kuohunnan ja epävarmuuden yli. On selvä, että akuutti kassakriisi on hoidettava. Ja varmistuttava, että tarkastusten tullessa sentit ruokintapöydän äärellä riittävät ja että paperit ovat oikeassa järjestyksessä.

Ainakin omalla tilallamme yritämme kääntää tämän akuutin byrokratia- ja dokumentointipurskahduksen voitoksi tulevaa varten. Tähän asti olemme jotenkuten rimaa hipoen täyttäneet vuotuisen luomutarkastuksen dokumentointivaatimukset. "Tuotannon ohjaus" on sekin hoidettu enemmän näppituntumalla kuin laskelmien pohjalta.

Tässä tammikuun pakkasilla on hyvä pohtia, miten keittiön pöydällä pyörivän kalenterin merkinnät siirtyisivät

pirtin nurkassa pyörivän tietokoneen tiedoksi. Se palvelisi sekä valvontaa että omaa tekemistämme.

Jotta asiat olisivat löydettävissä vielä ensi vuonnakin, jotta voisimme seurata, mihin suuntaan olemme tilallamme menossa. Ja jotta jokainen tarkastus ja valvonta eivät aiheuttaisi pitkää iltaa ja unetonta yötä lipusia ja lappusia jonkinlaiseen loogiseen järjestykseen arpoessa.

Silti olen sitä mieltä, että rajansa on niiden kirjaustenkin teossa. Lammasyhdistys sekä MTK:n lammassaosto ovat parhaillaan kirjaamassa pahimpia byrokratian kukkia, tavoitteena saada kohtuullisuutta ja selkeyttä lampurin hallinnolliseen arkeen.

Jotta työn ilo, luovuus ja uuden löytäminen pystyisivät selättämään huolen ja murheen. Jotta eläinsilmä, "isännän askel" pellolla, asiakaspalvelu ja yhdessä tekeminen olisivat kuitenkin lampurin työn ydin.

Petri Leinonen

Puheenjohtaja, Suomen Lammasyhdistys

Kuva: Annaleena Yhäinen

"Kasvun ihme, aito alkutuotanto vaatii luovuutta ja intoa, jotta eläimet ja työntekijät voisivat hyvin. Jos ylimmäksi tavoitteeksi tuleekin virheiden varominen, suorastaan pelko, ollaan kestävältä polulta kaukana."

SUOMEN LAMMASYHDISTYS R.Y. HALLITUS 2016

Petri Leinonen, puheenjohtaja, Tornio, petri.leinonen@elomestari.fi

Jarmo Latvanen, Akaa, jarmo.latvanen@pp.inet.fi, Varajäsen: Katja Sikka, Rymättylä, katja.sikka@pp.inet.fi

Kaarin Knuuttila, Kouvola, knuuttila@muhiemenlahtivaja.fi, Varajäsen: Maaret Berg-Tynkkynen, Parikkala, suurtupa@gmail.com

Christer Ollqvist, Vöyri, christer.ollqvist@agrolink.fi, Varajäsen: Sirpa Tyrväinen, Kangasniemi, koivuniementila@gmail.com

Helinä Leppänen, Tohmajärvi, helina.leppanen@luukku.com, Varajäsen: Tanja Kostian, Iisalmi, kumpusenkaritsa@gmail.com

Timo Heikkilä, Ylivieska, heikkila.timo@kotinet.com, Varajäsen: Leila Niemelä, Lohtaja, leila.niemela@kotinet.com

Anne Jurva, Tervola, janne.jurva@pp1.inet.fi, Varajäsen: Jaana Keränen, Pello, keranen.jaana@hotmail.com

Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.

Syödään Suomi nousuun

Vuosi 2015 oli maataloudelle raskas. Tuntui, että samana vuonna realisoituivat kaikki mahdolliset riskit: tuet laskivat ja tukimaksatusten aika-aulut myöhentyivät, kasvukauden olosuhteet olivat poikkeuksellisen vaikeat ja tuottajahinnat sukelsivat vähittäiskauppojen harvinaisen kovan hintakilpailun takia. Nyt on vain yksi suunta – ylöspäin.

Ruuan halpuuttaminen ja hintakilpailu näkyvät Suomen ruokamarkkinoilla myös tulevina vuosina. Kilpailu heijastuu väistämättä tuottajahintoihin. Tilastoista nähdään suoraan, että tuottajahintojen lasku kattaa komeasti halpuuttamisen myötä alentuneen ruokalaskun. Viljelijän kannalta on epäolennaista, onko tuottajahintojen laskun syynä sitten Euroopan maatalousmarkkinoiden ylikuumeneminen vai kaupan hintakilpailu. Tilanne on vakava, maatalouden kannattavuus laskee, koska tuottajahinnat eivät pysy tuotantopanosten hintojen nousun tahdissa.

Lammassektori on ainoa kotieläinlajeja, joissa tuottajien määrä on ollut kasvusuunnassa. Lampaanlihan tuottajat ovat olleet edelläkävijöitä myös myynnin ja markkinoinnin

puolella. Poikkeuksellisen suuri osa tuotannosta myydään suoraan kuluttajille tai ravintoloihin. Jatkojalostuksen, markkinoinnin ja myynnin eteen tehdyn työn pitääkin näkyä tuotteesta maksettavassa hinnassa. Räjähdyksmäisesti kasvaneiden Reko-renkaiden suosio kertoo, että myös kuluttajat ovat kyllästyneet hypermarketteihin ja kasvottomiin kaupanmerkkeihin. Ruualle halutaan merkitys, ruuantuottajalle kasvot ja aterian taakse tarina.

Lyhyitä toimitusketjuja ja paikallisen lähiruuan kulutusta pyrittiin vahvistamaan myös viime vuonna ensimmäistä vuotta toimeenpannussa maaseudun kehittämissuunnitelmassa. Viljelijätukipuolella näitä tavoitteita ei ehkä tunnista, mutta maaseudun kehittämissuunnitelman yritystuista voi saada apua maatilan toiminnan kehittämiseen. Nyt, kun edellinen reformi on saatu toimeenpanovaiheeseen, alkaa jo seuraavan uudistuksen tavoitteiden pohdinta. Tavoitteita on varmasti useita, mutta toimivimmat ruokamarkkinat ja oikeudenmukaisempi tulonjako ruokaketjussa ovat varmasti keskeisimpiä.

Suomalaisen ruuan ehdottomia valtteja ovat puhtaus, jäljitettävyyden, tur-

vallisuus ja maku.

Asioita, joita jokainen kuluttaja arvostaa korkealle. Myös tutkimusten mukaan kotimainen ruoka on ykkösvalinta valtaosalle kuluttajia. Hyvän imagon lieveilmionä esiintyy harmillisen paljon sinivalkopesua – tuontiruoka halutaan saada näyttämään kotimaiselta, alkuperä häivytetään tai sitä ei kerrota lainkaan. Ihan oma lukunsa ovat julkiset ruokapalvelut ja ravintolat, joissa ruuan alkuperä kerrotaan aivan liian harvoin. Nyt on aika vaatia ruuan alkuperää näkyviin: aina kun syöt kodin ulkopuolella, kysy mistä ruoka tulee. Syödään Suomen talous nousu-uralle – ateria kerrallaan.

”Nyt on aika vaatia ruuan alkuperää näkyviin: aina kun syöt kodin ulkopuolella, kysy mistä ruoka tulee. Syödään Suomen talous nousu-uralle – ateria kerrallaan.”

Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut lammasyhdistys.fi
 Eläinvälityskanava lammasetti.fi
 Tietopankki lammasetti.fi
 Lammasneuvonta proagria.fi/lammas

 [Lammasyhdistys Facebookissa](#)

**Uusi jäsenetu
suoramyynnitiloiille:**
Yhteystiedot
suoramyynnikarttaan

Tiedustelut: Pia Parikka
pia.parikka@lammasyhdistys.fi puh. 044 973 7000

SUOMELLE ESITETÄÄN MITÄTTÖMÄN RISKIN SCRAPIE-STATUSTA

EU-komissio on päättänyt esittämään Suomelle mitättömän riskin statusta klassisen scrapien suhteen. Suomi haki mitättömän scrapie-riskin maastatusta jo vuonna 2014.

Asia etenee komission käsittelyyn aikaisintaan helmikuussa, minkä jälkeen sekä parlamentti että neuvosto voivat vielä jättää kommenttinsa asiaan. Lopullisen päätöksen pitäisi syntyä kevään kuluessa.

Mitättömän riskin status tarkoittaisi nykyisen scrapie-valvonnan lakkauttamista. Kaikki suomalaiset lammas- ja vuohikatraat kuuluisivat jatkossa samaan scrapie-luokkaan, joka vastaa nykyistä 1. terveystuokkaa. Tautivalvonnan ehtoja tulee noudattaa EU-päätöksen saamiseen asti.

Jotta Suomi voisi jatkossa ylläpitää mitättömän scrapie-riskin statuksensa, tulee nykyistä scrapie-seurantaa kuolleiden eläinten osalta jatkaa. Myös keräilyalueen ulkopuolelta tulee saada näytteitä tutkittavaksi scrapien varalta. Evira tiedottaa toimintatavoista tältä osin maastatuksen varmistuttua.

HEIKENNYKSIÄ JA HINNANKOROTUKSIA LOMITUSPALVELUIHIN

Uusi lomituspalvelulaki astui voimaan vuodenvaihteessa. Maatalousyrittäjät saavat aiempaan tapaan 26 vuosilomapäivää. Lomittajat tekevät tästä vuodesta alkaen tiloilla vain välttämättömät päivittäiset työt.

Oikeus maatalousyrittäjän vuosilomaan syntyy kuuden eläinyksikön myötä. Yli puolivuotiaan lampaan eläinyksikkökerroin lomituspalveluissa on 0,15, joten vuosilomaoikeuden saa jatkossa 40 lampaalla.

Työsuhteeseen perustuva lomitushaavoittelu poistui vuodenvaihteesta ja itse järjestetty lomitushaavoittelu muuttui yrittäjäpohjaiseksi. Perheensisäisestä lomitushaavoitteluudesta on luovuttu kokonaan. Korvaus 26,50 euroa tunnilta maksetaan suoraan yrittäjälomittajalle, jonka tulee kuulua ennakonperintärekisteriin.

Sijaisapua ei enää myönnetä aikuiskoulutukseen tai tuottajajärjestöjen kokouksiin. Myös työkyvyttömyyden perusteella saatavaa sijaisapua on rajoitettu. Sijaisapua on haettava jatkossa kirjallisesti.

Sen sijaan maatalousyrittäjä saa jatkossakin sijaisapua lähiomaisen kuoleman ja hautajaisten sekä maanpuolustusvelvollisuuksien hoitamista varten.

Tuetun maksullisen lomituksen tuntihinta nousi vuoden vaihteessa 13,75 euroon ja täysin maksullisen lomitushaavon 35 euroon. Valvontakäynneistä veloitetään 33 euroa käyntikerralta ja varallaolosta 5 euroa tunnilta. Myös sijaisapumaksuja on korotettu.

Lomituspalvelulakiin tehtyjen muutosten myötä Suomen maatalous- ja turkislomittajia koskeva lainsäädäntö vastaa sosiaali- ja terveysministeriön mukaan EU:n säädöksiä.

VALVONTOIHIN TIUKENNUSTA

Viljelijät saavat varautua entistä tiukempiin aikoihin tarkastuksissa. Kiristystä on tulossa sekä tilalla tehtäviin että rekisteriperusteisiin tarkastuksiin.

Täydentävien ehtojen valvonta laajentuu lampailla ja vuohilla kattamaan lähes koko eläinsuojelulainsäädännön. Eniten uusia valvottavia kohteita tulee juuri lampailla ja vuohilla, kirjoittaa Maaseudun Tulevaisuus.

Esimerkiksi pitopaikkojen turvallisuus ja kuolleiden eläinten kirjanpito kuuluvat jatkossa valvottaviin kohteisiin. Myös automaattisen ruokinta- ja juottolaitteiston käyttö ja toimintakuntoisuuden seuranta tarkastetaan.

Täydentävien ehtojen noudattamatta jättäminen voi tulla erittäin kalliiksi, sillä laiminlyönnit johtavat tilan kaikkien tukien leikkauksiin.

Myös ilmoitusaikojen noudattaminen on entistä tärkeämpää, sillä myös rekisteripuutteista rokotetaan aiempaa rankemmin.

Valvontoihin voi varautua etukäteen perehtymällä lajikohtaisiin eläinsuojelutarkastuspöytäkirjoihin, jotka ovat ladattavissa osoitteesta evira.fi > Tietoa Evirasta > Lomakkeet ja ohjeet > Eläimet > Eläinten terveys ja hyvinvointi.

Lisäksi voi paneutua eläinsuojelutarkastusten valvontaohjeeseen, joka on ladattavissa saman sivun alaosasta nimellä Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset.

Myös täydentävien ehtojen tarkistuslistoihin voi tutustua ennalta. Ne löytyvät osoitteesta evira.fi > Tietoa Evirasta > Asiakokonaisuudet > Täydentävät ehdot > Eläinten hyvinvoinnin vaatimuslistat.

MAATALOUSYRITTÄJÄT TYYTYVÄISIÄ TYÖHÖNSÄ

Maatalousyrittäjät ovat varsin tyytyväisiä työhönsä siitä huolimatta, että työ koetaan sekä fyysisesti että henkisesti kuormittavaksi, ilmenee Työterveyslaitoksen syksyllä julkaistusta tutkimuksesta.

Päätoimisista maatalousyrittäjistä kaksi kolmasosaa on tyytyväisiä työhönsä. Edellisessä tutkimuksessa vuonna 2004 tyytyväisiä oli hieman yli puolet.

Vaikka työ koetaan melko raskaaksi, siitä palaututaan hyvin. Yrittäjät kokevat myös työn imua ja uskovat pystyvänsä terveytensä puolesta työskentelemään maataloustyössä eläkeikään saakka yleisemmin kuin suomalaiset työssä käyvät keskimäärin.

Työnsä melko tai hyvin rasittavaksi henkisesti koki 40 prosenttia päätoimisista vastaajista (34 % 2004). Henkistä kuormitusta aiheuttavat byrokratia ja hallinnollinen työ sekä taloudellinen epävarmuus. Toisaalta tilan johtamiseen liittyvät tehtävät koetaan mielekkäiksi ja tärkeiksi tilan menestymisen kannalta. Puoliso, ystävät sekä perhe tarjoavat yrittäjille tukea henkiseen jaksamiseen.

Kuva: Sarita Mikkonen

Vuoden 2016 indeksilaskenta-aikataulu:

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä Web-Lampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

KANSALLINEN UUHITUKI SÄILYY EDELLISVUODEN TASOLLA

Hallitus on päättänyt kuluvan vuoden kansallisten tukien tasosta. Lampaiden ja vuohien osalta tilanne säilyy ennallaan. Kansallista uuhitukea maksetaan yli yksivuotiaille uuhille ja kutuille C-tukialueella. Tukitasot säilyvät vuoden 2015 tasolla.

Uuhien ja kuttujen kansallisen tuen taso 2016

Tukialue		Uuhet €/ey	Kutut €/ey
AB		-	-
C1		363	761
C2		369	780
C2p ¹		426	821
C3	P1–P2	568	1 063
	P3–P4	629	1 142
C4	P4	787	1 282
	P5	787	1 486

Lähde: Maaseutuvirasto

Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat

Suomalaiset alkuperäisrodut

4–12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 260 €

4–12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 380 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 330 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 450 €

Tuontirodut

4–12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 310 €

4–12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 500 €

Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 380 €

Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 550 €

Hinnasto on tarkoitettu tuotosseurantatilojen lampailla, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, UÄ-mittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläin on rakennearvosteltu.

Hinta sisältää lammasteuvojan allekirjoituksellaan vahvistaman Sukutodistuksen. Välityspalkkio 10 %.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

2–3 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €

4–8 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 150 €

Astutetut kuttukilit, alkaen 200 €

Alle 5 kk ikäiset pukkikilit 120 €

Yli 5 kk ikäiset pukkikilit 170 €

Lypsykutut, tuotoksesta riippuen, alkaen 250 €

Vanhemmat pukit, alkaen 300 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytnä), alkaen 1,5 €/l.

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhai tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uuhesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

LIKKUVA TEURASTUS KASVATTA SUOSIOTA RUOTSISSA

Ruotsissa kahteen rekka-autoon rakennettu teurastamo mahdollistaa eläinten teurastamisen kotitilalla. Kiertävä teurastamo ostaa lihan ja vie sen mukanaan leikattavaksi.

Eläimet saavat kävellä tainnutuspisteeseen suoraan navetasta, mikä minimoi stressaantumisen.

"Ajatteleminen eläintä, jotta liha olisi hyvää. Stressittömyys vaikuttaa makuun ja pehmeeseen", teurastamosta vastaava Mikael Sundin kertoo.

Ruotsalaisen Hälsingestintan yhtiön uusi toimintamalli kiinnostaa monia eläinten hyvinvointia ajattelevia tiloja. Myös kuluttajat ovat löytäneet eettisemmän lihan kaupoista, kertoi Maaseudun Tulevaisuus joulukuussa.

Liikkuva teurastamo kiinnostaa Sundinin mukaan laajasti. Soittoja on tullut ympäri Eurooppaa.

Teurastamon mukana kulkeva tarkastuseläinlääkäri pitää tilalla teurastamista hyvänä ratkaisuna eläimille. Niiden ei tarvitse ennen teurastusta kummastella uusia ihmisiä, vieraita lajitovereita ja uutta paikkaa.

Ei vielä yhtään Suomessa

Hälsingestintanin teurastamo on kauhajokelaisen Kometoksen valmistama, mutta vastaavia ei ole vielä myyty yhtään Suomeen. Eviran mukaan myöskään yhtään hakemusta ei ole tullut.

Lainsäädäntö ei tunne erikseen termiä liikkuva teurastamo, vaan sitä koskee teurastusmääristä riippuen sama lainsäädäntö kuin tavanomaista teurastamoa tai pienteurastamoa.

Viranomaisten mukaan mahdolliset ongelmat voisivat liittyä esimerkiksi jäteveden ja sivutuotteiden käsittelyyn. Lihatarkastus ja laitosvalvonta järjestyisi Eviran mukaan tarvittaessa.

Yksi vastuksista on Kometoksen mukaan Suomen tuhannen eläinyksikön vuosittainen teurastusraja pienteurastamoille. Suomi on hakenut rajan nostoa viiteen tuhanteen. Muutos varmistunee kevään aikana.

Terhi Torikka

Kuva: Eila Pennanen

LAMMASPAIMENEKSI TAHTOI YLI 3 600

Metsähallitus etsi tammikuussa jälleen lammaspaimenia perinnebiotoopeilleen. Paimennuskohteiden lukumäärä on kasvanut vuosi vuodelta. Tänä vuonna lammaspaimenet huolehtivat jo kymmenen kohteen maisemanhoitajien hyvinvoinnista.

Ensi kesänä lammaspaimenia etsitään uusina Lemmenjoen, Koloveden ja Syötteen kansallispuistoihin sekä Kuhmon Elimyssalon Levävaaran tilalle. Paimenia etsitään myös aiempiin kohteisiin Kolin, Isojärven ja Pyhä-Häkin kansallispuistoihin sekä Närängän luonnonmetsään ja Mikkelin Neitvuorelle.

Lammaspaimenen pesti on määräaikainen. Kukaan työvuoro kestää viikon. Paimenten tehtävänä on huolehtia lampaiden päivittäisistä tarpeista. Heidän käytössään on mökki luonnon helmassa.

Toiminta on paimenille maksullista. Tuloilla katetaan kohteen ylläpitokuluja ja luonnonhoidon kustannuksia.

Kansallispuistojen suojelualueiden lammaspaimenpestit saivat aikaan hakurynnäköön. Paimennusjaksoja eri puolille Suomea haki 3 626 henkilöä.

Määrä nelinkertaistui viime vuodesta. Suosituin kohteista oli Koloveden kansallispuiston Huhtiniemen talo. Helmi-kuun aikana arvotaan 113 paimenviikon saajaa. Tuloksista ilmoitetaan kaikille hakijoille maaliskuussa.

Arvokkaiden luonnonkohteiden laidunnuksessa tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja kauniiden perin-
nemaisemien vaaliminen.

Huom!

**Valtakunnalliset Lammaspäivät
Tampereella 14.–15.3.**

Ks. takakannesta ohjelma ja ilmoittaudu mukaan!

Kuva: Sijla Alamikkotervo

Toimelias tehotiimi luotsaa Suomen Lammasyhdistystä

Yhdistyksemme on hyvissä kässissä. Yhteisiä asioitamme hoitavat kolme palkattua naista ja pätevä puheenjohtaja. Kaikilla on lampaita omasta takaa.

Pia Parikka

Lammasyhdistyksen uusi puheenjohtaja Petri Leinonen haluaa kehittää yhdistystä kehittää yhdistystä vielä enemmän vertaisoppimisen ja yhdessä tekemisen suuntaan (yläkuva).

Suomen Lammasyhdistystä (SLY) luotsaa innokas joukko. Kapteenina toimii yhdistyksen uusi puheenjohtaja, torniolainen *Petri Leinonen* (54). Perämiehenä hyörii toiminnanjohtaja *Pia Parikka* (37) Heinolasta. Lammas & vuohen toimitusta pyörittää matruusin elkein lehden pitkäaikainen toimitussihteeri *Terhi Torikka* (32) Parikkalasta. Leipää suuhun tuo tietysti laivakokki, tässä tapauksessa ilmoitusmyyjä ja nettivastaava *Eila Pennanen* (57) Uukuniemeltä.

Vertaisoppimisen ja yhdessä tekemisen tyyssija

Vuodenvaihteessa toimeen tarttunut Leinonen uhkasi jo yhdistyksen syyskokouksessa ”myyntipuheessaan” pistää koko hallituksen töihin. Tästä kiinni pitäen Leinonen ei halunnut ottaa vastaan yhdistyksen paikkaa MTK:n Lammasyhdistyksessä, vaan paikka lankesi vöyriäläiselle lampurille *Christer Ollqvistille*, joka on myös ollut aiemmin yhdistyksen puheenjohtajana.

Leinonen odottaakin Lammasyhdistyksen kehittyvän yhä enemmän yhdessä tekemisen suuntaan. ”Suuri

osa lampureista on monipuolisia osajia, joilla olisi runsaasti jaettavaa toisille lampureille ja ulkopuolellekin.” Leinosen haaveena on kehittää Lammasyhdistystä vielä enemmän vertaisoppimisen, yhdessä tekemisen ja yhteistyön mahdollistajan suuntaan. ”Miten se käytännössä tehdään, vaatii vielä paljon pohdintaa.”, hän tuumii.

Leinonen on viljelijä ja yrittäjä – hänellä on lammastilan lisäksi Elomestari-niminen typpiympppeihin ja luonnonmukaisen kasvinviljelyn tarpeeseen keskittynyt yritys. Suomenlammassuuhia Leinosella ja *Jaana Väisäselä* on 150. Pariskunnan lampuritaival on kestänyt kymmenisen vuonna ja he ovat jälleenraivanneet uuhineen peltoja ja luonnonlaitumia tuottavaan kuntoon Tornionjokivarressa. Tilalla viljellään myös luomunauriita.

Yhdistyksen nykylinja on Leinosta pääpiirteissään sitä, mitä hän yhdistykseltä odottaa. Lammas & vuohi-lehteen hän on tyytyväinen, mutta nettisivut kaipaisivat päivitystä ja ajan-kohtaista-osiota. ”Yhdistyksen asiantuntemusta ei ole syytä pitää vakan

KÄÄNNÄ

alla, kun valmistellaan lampureita koskevia säännöksiä, vaikka varsinainen alan edunvalvonta mielestäni kuuluukin enemmän MTK:n tontille”, linjaa Leinonen.

Monimuotoinen toimiala ilman malleja

Lammasyhdistyksessä Leinosta kiinnostavat mahtavan porukan lisäksi mahdollisuus kehittää itseä ja alaa. ”Monet lampurit ovat joutuneet kehittämään tilaansa ilman valmiita malleja, monimuotoisuus on huikea”, Leinonen toteaa. ”Kollegoilta oppiminen ja sen kehittäminen olkoon jatkossakin Lammasyhdistyksen keskeisiä tehtäviä!”, hän päättää.

Poliittisen taustansa Vihreiden parissa hän näkee vahvuutena: ”Lammasyhdistys tulee toimeen kaikkien poliittisten ryhmien kanssa.” Leinonen toivoo, että hänen maatalousyrittäjäksi poikkeuksellinen poliittinen taustansa auttaisi viemään yhdistyksen sanomaa laajemmalle kuulijajoukolle.

Petri Leinosen lampurinuran aikana lammastalous on ollut melkoisessa nosteessa. Hän kertoo ylpeänä tuntevansa itsensä etuoikeutetuksi saadessaan olla mukana tällaisessa kehitysvaiheessa. Viimeaikoina tilityshinnat ovat kuitenkin kääntyneet laskuun. ”Tämänhetkiset kasvukivut johtuvat tulkintani mukaan siitä, että olemme siirtymässä uudelle tasolle niin tuotannon määrän kuin toiminnan ammattimaisuuden näkökulmista.”

Toimintaa johdetaan tilan töiden lomassa

Pia Parikka on yhdistyksen toiminnan-

Anssi ja Pia Parikan suomenlampaat hoitavat perinnebiotooppeja Päijänteen kansallispuistossa. Järvenseudella on hyvä tuulettaa maatalouspolitiikan kangistamia ajatuksia.

Kuva: Hanspeter Ros

johtaja jo kahdeksatta vuotta. Niistä seitsemän ensimmäistä tosin hoitui ProAgrian kehityspäällikön tehtävien rinnalla. Nyt osa-aikaisena 60 prosentin työaikaosuudella yhdistystä luotsaava Parikka viljelee miehensä *Anssi Parikan* kanssa 270 suomenlammassuuhun maatilaa. Tila keskittyy karitsanlihantuotannon ohella suomenlampaan jalostukseen, maisemanhoitoon ja luomu kasvinviljelyyn.

Parikan tehtäviin kuuluvat yhdistyksen hallinnollisten asioiden hoito ja Lammas & vuohi -lehden päätoi-

mittajuus sekä toimialan edustaminen ja lammassasiantuntijuus moninaisissa yhteyksissä. Parikka osallistuu yhdistyksen hallituksen kanssa lakimuutosten valmisteluun. Hän myös auttaa yksittäisiä jäseniä päivän polttavissa kysymyksissä. Varsinainen lammassuoneuvonta kuuluu kuitenkin ProAgrian asiantuntijoiden tehtäviin. Parikka toimii paitsi yhdistyksen hallituksen niin myös jalostusvaliokunnan sihteerinä. SLY:n pieni toimisto sijaitsee nykyään aivan Parikan maatilan naapurissa Vanha-Tuusjärven kartanossa Heinolan Lusissa.

**Tunne tilasi –
varmistaa laatua**

Palvelut

- Sisäloistorjunta, papananäytteet
- Eläinlääkärin th-käynnit
- Tiineysneuvonta
- Ongelmatilanteiden selvitykset
- Laadunvarmistusohjelma

Tilaukset: lammasmaailma.fi

Lammasmaailma Oy

Metsälammentie 20, 34130 Ylinen, info@lammasmaailma.fi

Lammaslääkäri: puh. 0600 306 627 (maksullinen)

Toimitussihteerin kynä terävänä lähiruoan äärellä

Lammas & vuohi -lehteä on jo vuodesta 2009 asti luotsannut toimitussihteerini Terhi Torikka. Hän tekee tärkeää työtään Maaseudun Tulevaisuuden aluetoimittajantyön ohella. Lisäksi hän omistaa miehensä *Niko Hälvän* kanssa Iloisen Pässin Maalaispuoti -nimisen lähiruokaliikkeen ja -ravintolan Parikkalan Koitsanlahdessa. Puodin pihassa puuhailee kesäisin asiakkaiden ja omistajien iloksi pieni lammaskatras. Terhin vanhemmilla *Jorma* ja

Terhi kirjoittaa lampaista usein myös päätyössään Maaseudun Tulevaisuudessa. Omat ja vanhempien uuhet ovat pääasiassa risteytyksiä.

Kuuden pienlampurin pässirenkaan suomenlammasedustaja, vajaa 2-vuotias Sammallahden Lassi asustelee Eilan lampolassa.

Seija Torikalla on lisäksi lammastila Huittisten Vampulassa.

Toimitussihteerin päävastuulla on Lammas & vuohen aineiston hankinta ja muokkaus taittokuntoon. Lisäksi hän vastaa lehden oikoluvusta ja huolehtii jälkitöistä kuten palkkiolistoista. Vaikka sisältö suunnitellaankin yhdessä toimituskunnan kanssa, jää viimehetken rutistus usein Terhi Torikan hoidettavaksi. Kunnia lehden korkealaatuisesta ja monipuolisesta sisällöstä kuuluu toimitussihteerille Torikalle!

Uutta verta itärajalta

Yhdistyksen verkkosivuille ja ilmoitusmyyntiin haettiin uutta puhtia aivan itärajalta Parikkalan Uukuniemeltä. Työntekijätiimin uusin tulokas Eila Pennanen pestattiin SLY:n riveihin vuoden vaihteessa. Pennanen on menettänyt sydämensä lampaille jo nuoruudessaan. Mahdollisimman omavaraisesti elävä Eila hoitaa omia, ja talvisin myös Terhin, lampaista idyllisellä kotitilallaan.

Jäsenkunnan onneksi aikaa jää

myös yhdistyksen asioiden hoitoon. SLY:ssä Pennanen huolehtii sekä Lammas & vuohi -lehden että yhdistyksen sähköisten kanavien ilmoitusmyynnistä. Hän myös kirjoittaa lehteen aktiivisesti. Moni maukas resepti onkin Eilan käsialaa. Hän on myös mestari hakeutumaan tuoreen tutkimustiedon äärelle. Pennanen kynän ja suunnittelutyön tuloksia on tarkoitus esitellä jatkossa laajemmin yhdistyksen uudistuvilla verkkosivuilla. Eila on myös Pohjois-Karjalan lampureiden sihteeri.

PALVELUKORTTI

- ☐ uusi lehtitilaus 79 €/vuosi
- ☐ lehtitilaus ja kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
- ☐ perhejäsenyys ilman lehtitilausta 20 €/vuosi
- ☐ osoitteenmuutos
- ☐ tilauksen peruutus

Hinnat voimassa 31.12.2016 asti.

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Etu- ja sukunimi

Osoite

Vanha osoite (jos muuttanut)

Allekirjoitus

Puhelinnumero

Sähköposti

Päätoimittaja: Pia Parikka, puh. 044 973 7000, pia.parikka@lammasyhdistys.fi

Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com

Vuohiasiat: Milla Alanco, puh. 040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti

Ilmoitukset: Eila Pennanen, puh. 044 236 9902, ilmoitukset@lammasyhdistys.fi

Sähköiset tilaukset: raili.lindblad@proagria.fi

Lammas & vuohi

Suomen Lammasyhdistys
ProAgria Palvelukeskus
PL 251
01301 VANTAA

Loiset, listeria ja klostridioosi tappavat lampaista

Evira on julkaissut koosteen vuoden 2014 lampaiden ja vuohien patologisista tutkimuksista. Lampaista tutkittiin toissa vuonna yhteensä 135, ja vuohista 11, näytettä.

Pia Parikka

Tavallinen löydös oli juoksumahan tai suoliston loistartunta ja siihen liittyvä ripuli ja kuihtuminen. *Haemonchus contortus* -sukkulamatoja todettiin kuudella tilalla. Pientä maksamatoa todettiin kahdessa lammasnäytteessä. *Cysticercus tenuicollis* -loisrakkuloita havaittiin lihantarkastuksen yhteydessä kolmen tilan lampaista.

Hermomuotoista listerioosia todettiin seitsemällä lammastilalla. *Mannheimia haemolytica* -bakteeri todettiin neljällä tilalla keuhkotulehduksen ja kahdella tilalla utaretulehduksen aiheuttajaksi. *Clostridium perfringens* tyyppi D -enterotoksemi-aa todettiin seitsemällä lammastilalla. Yhdellä vuohitilalla todettiin marjakuusen aiheuttama myrkytys kolmella kilillä. Nopeasti yleistynyttä ORF-virusta todettiin vuoden aikana 15 lammastilalla. Yhteensä ORF-viruksen varalta tutkittiin 32 lammastilaa.

Luomisen syyn selvittämiseksi tutkittiin 26 lamm- ja 3 vuohinäytettä. *Schmallenberg*-virustartuntoja ei todettu. *Toxoplasma gondii*, *Escherichia coli* ja *Listeria monocytogenes*

aiheuttivat kukin infektiivisiä luomisia yhdellä tilalla.

Scrapie- ja *maedi-visna* -tutkimuksia tehtiin aiempaan tapaan. Epätyypillinen scrapie todettiin yhdessä lampaassa, kuten edellisenäkin vuonna. 114 tilalta tutkittiin yhteen-

sä 4 716 maedi-visna/CAEV-näytettä, mutta tartuntoja ei havaittu. Suomen viimeisin ja ainoa maedi-visna -tapaus on vuodelta 2006. Luomistaudin esiintyvyyttä tutkittiin samoista näytteistä, mutta yhtään tautitapausta ei löytynyt.

Kuva: Helinä Leppänen

Listeriaan sairastunut vuoden ikäinen uuhi riutui huonoksi hoidosta huolimatta, ja päätettiin lopettaa.

Lampaiden maedi-visna- ja vuohien CAE-terveysvalvontaohjelman näytteet 2005–2014

Vuosi	Lammas			Vuohi			Yht.
	Tutkitut tilat (kpl)	Positiiviset tilat (kpl)	Positiiviset näytteet (kpl)	Tutkitut tilat (kpl)	Positiiviset tilat (kpl)	Positiiviset näytteet (kpl)	
2005	278	0	0	38*	0	0	19 932
2006	292	1	14	37*	1	1	19 149
2007	253	0	0	32*	0	0	16 771
2008	274	0	0	32*	0	0	19 904
2009	270	0	0	34*	0	0	18 472
2010	266	0	0	24	0	0	16 155
2011	287	0	0	30*	0	0	23 828
2012	324	0	0	39*	0	0	24 548
2013	317	0	0	35*	0	0	20 140
2014	111	0	0	9*	0	0	4 716

*luku sis. tiloja, jossa vuohien lisäksi myös lampaista

Suomessa havaittiin lampaiden maedi-visnaa ja vuohien CAEV-tautia viimeksi kymmenen vuotta sitten. Vasta-aineseurannat jatkuvat vapaaehtoisesti. Lähde: Evira

JUOKSUTUSMAHAMATO HUOLESTUTTAA

Suuria tappioita lammastiloilla aiheuttava juoksutusmahamato, *haemonchus contortus*, herättää huolta lampureissa. Haemonchusta on havaittu viime aikoina useissa lammaskatraissa ja sairastapausten määrä on kasvussa.

Aivan uudesta tulokkaasta ei ole kyse. "Havaintoja loisesta suomalaisessa lammaspopulaatiossa on toki tehty vuosikymmeniä", kertoo eläinlääkäri Eero Rautiainen Lammasmaailmasta. Tarkka käsitys tilanteesta kuitenkin puuttuu. "Loisen yleisyyttä lampaissa ja toukkien talvehtimiskykyä ei tunneta tarkasti", jatkaa Rautiainen.

Papananäytetutkimuksissa tarvitaan erikoistekniikkaa juoksutusmahamadon munien tunnistamiseksi, sillä juoksutusmahamadon munat muistuttavat suuresti muiden *Trichostrongyloidea*-tyyppisten lajien munia. "Minun käsitykseni on, että haemonchuksen voi luotettavasti todeta papananäytteestä vain toukkaviljelyn perustella", sanoo eläinlääkäri Eeva Mustonen Helsingin Yliopistolta.

Juoksutusmahassa viihtyvä loinen havaitaan yleensä ruumiinavauksen yhteydessä. Vuonna 2014 haemonchus havaittiin Eviran patologisissa tutkimuksissa kuudella lammastilalla.

Juoksutusmahamato leviää tilalta toiselle lähinnä siitoseläinten mukana. Myyntilampaiden karanteenin ja loishäädön merkitys korostuvat juoksutusmahamadon torjunnassa.

Haemonchus aiheuttaa taloudellisia tappioita hidastamalla lampaiden kasvua ja johtamalla pahimmillaan sairastuneen eläimen kuolemaan. Juoksutusmahan seinään kiinnittyvä punavalkoinen loinen imee verta isäntäyksilöstään aiheuttaen vakavaa anemiaa.

Tyypillisesti sairaan yksilön limakalvot haalistuvat. Joskus myös leuan alle voi muodostua nesteen täyttämä pussi. Anemiatilanteen seurannassa apuna voidaan käyttää ns. FAMACHA-kortteja.

Loistorjunta matolääkkeillä on yleisin tartunnan hoitokeino. Albendatsoli, fenbendatsoli ja ivermektiini tehoavat haemonchukseen. Ulkomailla yleiset resistenit loiskannat ovat kuitenkin uhkana loislääkkeitä käytettäessä.

Lisätietoja: Lampaiden *haemonchus contortus* Suomessa, Raisa Kiimamaa, 2013

PROAGRIAN LAMMAS- JA VUOHITIIMI

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

UUSIMAA, PIRKANMAA, VARSINAIS-SUOMI, SATAKUNTA JA HÄME SEKÄ KYMENLAAKSO JA ETELÄ-KARJALA

E=Etelä-Karjala, H=Häme, K=Kymenlaakso, P=Pirkanmaa, U=Uusimaa

Tuotantoasiantuntijat

Kaie Ahlskog, p. 0400 731 811, Marja Jalo-Ryynänen, p. 040 572 8387

tallennukset ja todistukset: Merja Hietamäki, p. 050 345 5449

Talousasiantuntija

Etelä-Suomi: Anna Turunen, p. 020 747 2615

Investointipalvelun yhteyshenkilöt

Etelä-Suomi: Osmo Piekari, p. 040 709 2471 (H), Jarmo Keskinen, p. 0400 461 712 (U),

Alpo Jaakkola, p. 0400 943 227 (K), Juha Tynkkynen, p. 0400 358 667 (E-K),

Katri Myrsky, p. 050 518 4611 (P)

Länsi-Suomi: Seppo Jokiniemi, p. 050 66 471

Nurmentuotannon asiantuntijat

Etelä-Suomi: Asko Laapas, p. 040 721 9991 (E, K), Markku Puttonen, p. 040 709 2484 (H),

Outi Haalijoki, p. 0400 363 441 (H, U), Tuomas Granni, p. 0400 859 339 (H),

Esko Havumäki, p. 040 742 4981 (P), Ritva Tolppa, p. 0400 163 753 (P),

Tuula Kokkonen, p. 040 755 5480 (E), Kari Siitarinen, p. 040 135 0364 (E)

Länsi-Suomi: Anu Ellä, p. 040 180 1260, Jarkko Storberg, p. 0400 849 992

ETELÄ- JA POHJOIS-SAVO, POHJOIS-KARJALA

Tuotantoasiantuntijat

Sari Heltelä, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, p. 040 593 7528,

Jarmo Piiparinen, p. 040 678 4212

Talousasiantuntijat

Etelä-Savo: Vuokko Ahonen, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka,

Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, p. 040 524 9945

Pohjois-Savo: Tuomo Rissanen, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14,

70111 Kuopio, p. 040 563 8749

ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAA, KESKI-SUOMI, ÖSTERBOTTENS SVENSKA LANTBRUKSSÄLLSKAP

Tuotantoasiantuntijat

Sini Hakomäki, p. 043 8250 526, Milla Alanco p. 040 706 0558,

ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki

Talousasiantuntijat

Keski-Pohjanmaa: Heikki Ojala, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, p. 020 7473261

Keski-Suomi: tulostanalyysi: Irene Mäkinen, p. 040 587 3245, Likwi ja elinkeino-

sunnitelma: Hannu Laitinen, p. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä

Österbotten: Tor-Erik Asplund, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, p. 050 386 5922

Etelä-Pohjanmaa: Marjut Viitasalo, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, p. 040 353 0227

OULU, KAINUU JA LAPPI

Tuotantoasiantuntijat

Heini Rautiola, ProAgria Oulu, Kauppurienväylä 23, PL 106,

90101 Oulu, p. 045 657 8708, heini.rautiola@proagria.fi

Lapin alueella UÄ-mittauksia ja tiineystarkastuksia tekee myös Johanna Alamikkotervo johanna.alamikkotervo@gmail.com, Vanhalantie 17, 95300 Tervola, p. 041 459 6657.

Talousasiantuntijat

Pohjois-Pohjanmaa: Sari Isotalus, ProAgria Oulu, Pappilantie 1, 85200 Alavieska, p. 040 764 7904

Kainuu: Tarja Poikela, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 386 274

Lappi: Pekka Kummala, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, p. 020 747 2722

ÅLAND

Ålands Hushållningssällskap, 22150 Jormala, p./tel 018 329 644 tai/eller

0457 526 7304, Kerstin Lundberg, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Föreningen Ålandsfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax

Ängö-bussövägen 288, 22630 Lumparland, p. 040 742 8967

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Listerioosi Lampaalla

Listeria monocytogenes on yleinen maaperässä ja nisäkkäiden suolistossa elävä bakteeri. Lampaan *Listeria monocytogenes* päätyy yleisimmin pilaantuneen tai huonosti säilyneen säilörehun mukana.

Listeria voi alkaa lisääntyä säilörehussa, jonka pH on yli 5. Pienet märehtijät ovat erityisen herkkiä saamaan *Listeria monocytogenes* tartunnan eli listerioosin.

Tyypillisimmin lammas saa listeriatartunnan sisäruokintakaudella, jolloin sitä ruokitaan säilörehulla. Oireet ilmenevät yleensä noin 10-14 vuorokauden kuluttua bakteerin syömisestä. Kaiken ikäiset lampaat voivat sairastua listerioosiin. Nuoret lampaat ovat kuitenkin alttiimpia saamaan vakavan listerioosin (keskushermostomuodon). 18-24 kuukauden ikäisillä karitsoilla puhkeavat poskihampaat, jolloin ne ovat herkkiä saamaan listeriatartunnan suun limakalvon kautta.

Monta muotoa

Listerian tautimuotoja on useita; *Listeria* voi aiheuttaa silmätulehdusta, keskushermosto-oireita ja tiineillä uuhilla luomisia.

Lampaan henkeä uhkaava listerioosi eli keskushermosto-oireita aiheuttava aivomuoto syntyy, kun bakteeri nousee lampaan aivorunkoon pään kolmoishermon pitkin. Kolmoishermon hermottaa myös toispuoleisesti pään tuntoa ja liikettä, minkä vuoksi listerioosin tyypillinen oire on toispuoleinen kasvohalvaus. Sairastuneet yksilöt ovat aluksi vaimu, ja niillä voi usein olla ohimenevä kuumepiikki (noin 40 astetta), toisen puolen korva, silmä ja turpa roikkuvat ja pää voi olla vinossa. Märempala voi jäädä poskeen pullottamaan ja lampaalla voi olla nielemisvaikeuksia. Lopulta lampaalle tulee tasapainohäiriöitä, se alkaa kiertää kehää ja ei pysy seisaallaan. Ilman hoitoa eläin kuolee tavallisesti 2-3 vuorokauden kuluttua.

Nopea hoito tärkeää

Eläimen paranemisen kannalta ehdottomasti tärkeintä on oireiden huomaaminen varhaisessa vaiheessa ja nopea hoidon aloittaminen. Käytä siis joka päivä aikaa eläinten tarkkailuun ja reagoi nopeasti oireisiin.

Listeriaa hoidetaan 2-3 kertaisella (aloitusannos 2-3 ensimmäisenä päivänä) annoksella penisilliiniä ja kipulääkkeellä. Yleensä antibioottikuurin kesto on noin 7-10 vrk. Arvokkaille yksilöille voi pyytää eläinlääkäriä laittamaan taudin alkuvaiheessa suonensisäisen kortisonipistoksen tulehdusoireita lieventämään sekä mahdollisesti antibiootin suonensisäisesti.

Sairastunut yksilö kannattaa siirtää sairaskarsinaan, jossa sillä on helppo pääsy syömään ja juomaan. Jos lammas ei itse pysy pystyssä, tulee se syöttää ja juottaa riittävän usein esimerkiksi kauhasta. Kylmällä säällä lämpölampusta voi olla hyötyä. Jos silmän luomet ovat halvaantuneet auki, voi olla tarvetta kosteuttaa silmää kostutustipoilla, jotta vältetään sarveiskalvon haavaumilta. Jos pötsi on ollut sairauden aikana pysähdyksissä, voi olla tarvetta antaa pötsin toimintaa tasapainottavia valmisteita (Super Vetrumin, Rumelan tai Pötsipotku, noin ¼ osa lehmän annoksesta).

Jos listerioosiin sairastunut yksilö ei enää pysy pystyssä eikä pysty syömään tai juomaan, on suositeltavaa lopettaa eläin huonon paranemisen nusteen vuoksi.

Tarttuu myös ihmiseen

Listeriabakteeri voi tarttua myös ihmiseen. Varsinkin raskaana olevien ja immuunivajeisten henkilöiden on syytä varoa tartuntaa. Tyypillisimmin tartunnan saa syömällä listerialla saastuneita elintarvikkeita. On kuitenkin mahdollista, vaikkakin epätodennäköistä, saada tartunta myös sairaan eläimen eritteistä. Sen vuoksi riskiryhmään kuuluvien henkilöiden kannattaa välttää listerioosiin sairastuneiden lampaiden hoitamista, tai vähintäänkin käyttää asianmukaisia suojarusteita.

Tehokkain tapa ennaltaehkäistä listeriaa on estää mullan ja lannan pääsy rehuun sen valmistusvaiheessa. Selkeästi pilaantunutta rehua ei tietystikään kannata laittaa eläimille tarjolle. Rehuanalyysijä ottamalla saadaan selville rehun pH, jolloin voidaan tiedostaa mahdollinen riski listeriabakteerin lisääntymisestä ja tarkkailla eläimiä erityisen hyvin listerioireiden varalta.

Yksivuotiaan uuden sairastuminen listeriaan huomattiin ajoissa, ja uuhii toipui hoidolla.

Kuva: Helina Leppänen

Lampaasta haluttuja tuotteita kestävästi ja kannattavasti

Otsikon slogan on suora lainaus uuden, vuosille 2016–2022 laaditun Lammastalouden strategian visiosta.

Teksti **Outi Sirola**
Kuva **Pia Parikka**

Edellinen vuonna 2008 alkanut lammastalouden strategiakausi päättyi viime vuoden lopussa. Sen tavoitehan oli nostaa karitsanlihan kotimaisuusaste puoleen kulutuksesta. Tämä tavoite saavutettiin, sillä juuri valmistuneiden tilastojen mukaan karitsanlihan omavaraisuusaste viime vuonna oli 51,2 prosenttia kulutuksesta. Siitä voimme olla todella ylpeitä.

Uuden strategiankauden suunnittelu aloitettiin jo syksyllä 2014 MTK:n lammasjaoston ja SLY:n hallituksen yhteiskokouksessa. Painopistettä haluttiin siirtää kattamaan lampaan monipuolisuus tuotantoeläimenä sekä hakea strategiaan laajempaa yhteiskunnallista ja ympäristön huomioivaa ulottuvuutta. Aivoriihen tuloksena strategian ydin tiivistettiin otsikon mu-

kaiseen lauseeseen ja sisältö lokahti kuin itsestään lampolarakennuksen näköiseen muotoon.

Kolme kivijalkaa

Strategialampolassa perustuksena on kolme kivijalkaa: tuotteen laatu (liha, villa, taljat ja maisema), hyvinvointi (eläimet, ihmiset ja yhteiskunta) sekä ympäristö (ekologisuus, päästöt ja monimuotoisuus). Seinät muodostuvat kahdesta kovasta ykkösestä: Kulutus 1 kilo kotimaista henkilöä kohden sekä keskimääräinen kannattavuuskerroin 1,0 lammastiloilla strategiakauden loppuun mennessä. Ja kattona kaikelle on tavoite, että joka ikinen ammattimaisesti toimiva lammastila tuottaa haluttuja tuotteita kestävästi ja kannattavasti. Lampolan ”sisustamista” tehdään sitten koko

KÄÄNNÄ

Kuva ylhäällä: Calliolassa MTK:n lammasjaosto ja SLY:n hallitus valmistelivat uutta strategiaa. Kuvassa vasemmalta: Helinä Leppänen, Mikaela Ingo, Timo Heikkilä, Matti Rissanen, Christer Ollqvist, Outi Sirola, Tapio Rintala, Sebastian Nurmi, Petri Leinonen, Kaarin Knuuttila ja Jukka Markkanen.

strategiakauden ajan asettaen vuosittain ne konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet, joilla visio saavutetaan.

Strategian vastuutahoina ovat luonnollisesti MTK:n lammassaosto ja Suomen Lammasyhdistys ry, mutta käytännön seurannasta ja toteuttamisesta huolehtii myös, nyt jo viiden vuoden ikään ehtinyt, Lammastalouden Strategiatyöryhmä. Siinä edustettuina ovat tutkimus, neuvonta, lammastalouden hankkeet, rotuyhdistykset, lammasteurastamot, SLY, SLC ja MTK, joka kantaa myös vastuun ryhmän koolle kutsumisesta.

Menekinedistäminen keskiössä

Strategian kunnianhimoisten, mutta saavutettavissa olevien, tavoitteiden toteutuminen vaatii jälleen kerran koko lammassektorin vahvaa sitoutumista ja yhteen hiileen puhaltamista. Lisäksi tarvitaan neuvontaa, koulutusta ja tuotteiden menekinedistämistä yhteistyökumppaneiden ja hankkeiden kautta. Karitsan- ja lampaanlihan kulutus on barometrin mukaan edelleen hienoisessa kasvussa, mutta jää silti noin kolmannekseen koko EU:n kulutuksesta henkeä kohti. Siksi menekinedistäminen onkin tulevan strategiakauden keskeisimpiä toimenpiteitä.

Some-kampanja tulossa

SLY:n syyskokous 2014 nimesi työryhmän tähän tehtävään. Viime vuoden aikana työryhmä valmisteli esityksen menekinedistämishankkeen toteutta-

Valtakunnallinen Lammasta strategia on ainutlaatuinen. Vastaavaa, koko toimialaa viitoittavaa tiekarttaa, ei ainakaan vielä löydy muiden tuotantosuuntien parista.

miseksi ja vastuutahoa haettiin niin MTK:sta kuin Lihatieotuksestakin laihoin tuloksin. Myös ohjelmakauden vaihtuminen ja sitä kautta rahoituskanavien muuttuminen jarruttivat asian etenemistä. Strategiatyöryhmä nosti asian jälleen joulukuussa 2015 vahvasti esille ja konkreettisiakin toimenpiteitä sovittiin. Ensinnäkin päätettiin jo vuonna 2016 suunnitella ja käynnistää sosiaalisessa mediassa ”Karitsanlihan trollauskampanja”, johon ei tarvita hankerahaa. Toisena sovittiin selvittävän sekä kansallisen että EU:n menekinedistämishankkeen käyttömahdollisuutta. EU-rahamme edellytyksenä on yhteistyö useam-

man jäsenmaan kesken, ja työryhmä kallistui kannattamaan Ruotsia yhteistyökumppaniksi, jos tähän hankkeeseen ryhdytään. Kolmanneksi päätettiin tehdä aktiivisempaa yhteistyötä kaupan kanssa, etenkin K-ryhmä on osoittanut vahvaa kiinnostusta kotimaista karitsaa kohtaan. Myös REKO-piirien leviämistä koko maan kattavaksi päätettiin edistää.

Lammastaloudella on edelleen erittäin hyvä vire ja tuotantosuunnan tulevaisuuden näkymät ovat lihantuotantosuunnista valoisimmat. Vahvalla ja oikein toteutetulla strategialla luotamme sektoriamme jälleen vahvaan kasvuun.

Kestävät laadukkaat Dramiński-laitteet kauttamme

- kiimamittarit
- tiineysmittarit
- kosteusmittarit
- ultraskannerit

NATACOM

www.natacom.com/natashop
SOITA Aira Mutanen
050 309 2375

LAADUKKAAT LAMMASTARVIKKEET SEKÄ MUUT MAATALOUSTARVIKKEET

Lisäsimme yli 200 uutta tuotetta verkkokauppaan.

Tervetuloa tutustumaan!

SUOMALAISEN FARMARIN VERKKOKAUPPA

kotilammas.suomalainenverkkokauppa.fi
Satulamäen Kotilammas, Suonenjoki puh. 040 822 6817

Ostamme kaikenikäisiä lampaista ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkaus
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUIKULA
Puh. 0400 884 335
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

OSTETAAN

karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!

Luomuhyväksyntä

puh.010 229 1021, Orimattila
www.vainionteurastamo.fi

**Lypsypumppu
uuhelle ja kutulle**

Ternimaito –
nestemäistä kultaa

Varmista kaikkien karitsoiden ja
kilien maidonsaanti

Hinta 175 euroa, ei lähetyskuluja

Hans Naess, Norja
Tilaukset: h.naess@online.no
Lisätietoja: www.udderlyez.com

Suomen ja Skandinavian edustaja
yrityksessä Wheeler Enterprises Inc.
EZ Animal Products, USA.

**Kotimaista Startti Instant -maitojuomaa
karitsan on turvallista imeä**

Toimii hienosti:

- kotimaisesta maidosta valmistettu
- liukenee nopeasti - instantoitu
- hyvä saatavuus kautta maan

Käyttö:

Sekoita 1 dl Startti-jauhetta 2 desilitraan
+40 asteista vettä ja käytä tarpeen mukaan,
esimerkiksi:

Karitsan ikä vrk	Kerta-annos dl juomaa	juottokertoja päivässä
1	0,5-1	5-6
2-7	1-2	4-5
8-14	3-4	3-4
15-28	4-6	3
29-42	5-6	2

Hyvä saatavuus:

Startti Instant -maitojuomaa on saatavana lampaan kasvattajille meijereiden
myymälöistä ja maatalouskaupoista. Lue lisää: www.valio.fi/startti

Uuhet luottavat hoitajiinsa, tuumaavat yrittäjäpariskunta Raija ja Reino Louko. Puhtaat eläimet kertovat hyvästä kuivituksesta.

Lampolakalusteita jo 35 vuotta

Seinäjoen Ylistarosta pruukaa startata kalustekuorma Valtakunnallisille Lammaspäiville. Retronikin yrittäjäpariskunta *Raija ja Reino Louko* ovat tuttu näky lammastapahtumissa esittelemässä viimeisimpiä innovaatioitaan.

Sini Hakomäki,
Lammastalouden asiantuntija
Pro Agria Etelä-Pohjanmaa

Suomi- Etelä-Pohjanmaa-Suomi
Pruukata = olla tapana

Raija ja Reino Loukon yritys Retronik täyttää tänä vuonna 35 vuotta. Se on myös maanmuokkauskoneiden ja kulutusosien erikoisliike. Ennen lammaskalusteiden valmistamista Reino on tehnyt mittatilaustöitä metallista.

Tilalle tulivat ensimmäiset lampaat vuonna 1994, ja lammaskalusteiden valmistus aloitettiin samana vuonna. Peltöjä viljellään luonnonmukaisesti, myös suomenlammaskatras kuuluu luonnonmukaiseen valvontaan. Raija panostaa katraan jalostukseen ja hoitaa kirjanpidon, Reino hoitaa lammaskalusteiden laadunvarmistuksen, viimeistelyn ja pakkauksen, muuten tehdään yhdessä.

Omista tarpeista

Lammaskalusteet syntyivät oman lampolan tarpeesta. Ruokinnan ja käsittelyn helppoutta tavoitellen valmistuivat paalihäkit ja väliaidat. Oman lammastalouden aloituksen aikaan lampaiden punnituksesta puhuttiin paljon. Reino oli sitä mieltä, että ensin täytyy saada karitsat kasvamaan, että

on mitä punnita; syntyi karitsakamarin aita. Puntarit, rännit, karitsointikarsinan aidat, ruokintakaukalot, juomakuppien suojakaaret...listaa voisi jatkaa niin pitkälle, kuin tarvittavia kalusteita keksii. Retronikin tuotantoon kuuluvat nämä kaikki, ja vielä vähän enemmän; mittatilaustyönä ja lampureiden kanssa yhdessä suunnitellen.

Yrityksen kantava voima on suomalainen laatu. Laatu maksaa, samoin suomalaisuus. Verkostoituminen ja hyvien alihankkijoiden löytyminen ovat osaltaan auttaneet yritystoiminnan pyörittämisessä. Yhteistyökumppanit löytyvät 30 kilometrin säteeltä ja kaikille on selvää; tuotteen tulee olla laadukas. Kalusteet ovat lampaille turvallisia, lampurille työtä helpottavia, kestäviä ja monipuolisesti käytettäviä. Monipuolisesti käytettävä tuote voi olla kesällä laidunkatoksena, talvela sen suojassa majailevat paalikärkyt.

Innoittajana asiakkaat

Ylimmälle jalustalle yrittäjät nostavat kuitenkin lampaan ja lampurin. Vuosien saatossa on kertynyt paljon ko-

Aitaan kiinnitettävä ruokinta-
kaukalo helpottaa väkirehun-
jakoa. Ruokintakaukalo on
vaivaton puhdistaa avattavan
päädyn ja avoimen rakenteen
 ansiosta. Pituutta saa helposti
lisättyä liittämällä kaukaloita
yhteen tarkoitukseen kehitel-
tyllä pannalla. (yläkuva)

Sujuvuutta eläinten ryhmit-
telyyn tuo 2-tie jakaja. Ren-
kaalla varustettuna jakajan
siirtäminen on vaivatonta.

kemusta, on saatu palautetta ja otettu
opiksi, suunniteltu uutta ja paranneltu
vanhaa. Innostus ja halu tähän kaik-
keen löytyvät mahtavista asiakkaista
ja lampaista, listaa Reino.

Lampolassa tyytyväiset lampaat
rousuttavat paalihäkistä rehua. Syys-
karitsoilla lähestyy punnitus ja arvos-
telupäivä. Jalostus on mielenkiintois-
ta, kertoo Raija.

Reinon mietteissä siintää sinkityk-
sestä saapuneiden aitojen viimeistely.
Sinkityksessä jäävät terävät piikit on
hiottava käsityönä, jotta tuotteita on
miellyttävämpi käsitellä ja jotta ne ovat
lampaille käytössä turvallisempia.

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

Täydennä kotoisia rehujasi

Lammas-Tähti

Tasapainoinen kaurapitoinen
täysrehu Lammas-Tähti sopii
säilörehu-, kuivaheinä- ja laidun-
ruokintaan. Se käy sekä uuhille,
pässeille että karitsoille. Tuote
sisältää molybdeenä, joka ehkäisee
kuparin kasautumista kudoksiin.

Saatavana:

40 kg:n säkeissä, 960 kg:n lavoissa
ja irtona

Raekoko:

säkeissä: 3 mm
irtona: 4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Lammas-Tähti Kivennäinen

Rakeinen Lammas-Tähti Kivennäinen
sisältää runsaasti lampaan tarvit-
semia kivennäisiä, hivenaineita ja
vitamiineja. Se sopii täydentämään
kaikenikäisten lampaiden ruokintaa
ympäri vuotisesti.

Saatavana:

25 kg:n säkeissä, 500 kg:n lavoissa

Raekoko:

4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Saatavana myös luomulammasrehut!

Murrantie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusenmylly.fi

Suomenlammas – suosittu suomalainen

”Rotu on keskikokoinen,
helposti käsiteltävä sekä luonteeltaan
ystävällinen ja sosiaalinen.”

Todellinen laumasielu ja maailman hedelmällisimmäksi lammasroduksi tituleerattu suomenlammas on yksi Suomen kolmesta alkuperäisrodusta. Sillä on monia ainutlaatuisia ominaisuuksia.

Teksti ja kuvat **Silja Alamikkotervo**, www.vanhalanlammastila.fi

Suomenlampaan oletetaan polveutuvan pronssikauden (2500–3700 v. sitten) aikaisista varhaisista lammaskannoista, joista se on historian saatossa vähitellen kehittynyt sopimaan nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin, ja tullut tärkeäksi osaksi maamme kulttuuria ja identiteettiä. Rodun järjestelmällinen kasvatusta aloitettiin vuonna 1918 Lampaanjalostusyhdistyksen eli nykyisen Suomen Lammasyhdistyksen perustamisen jälkeen, ja jalostuksen kohteena ovat olleet niin lihan- ja villantuotanto- kuin turkisominaisuudetkin. Myös valtio on aktiivisesti mukana tukemassa kansallisrotunsa geneettisen monimuotoisuuden säi-

lyttämistä. Rodun ainutlaatuisten ominaisuuksien vuoksi sitä on viety kaikkialle maanosiin, yhteensä oli 40 maahan, ja se on maailman tunnetuin suomalainen rotu. Risteytyskäytössä rotu on yleensä joko emona tai emojen isänä. Suomenlampaan geeninä on myös käytetty yli 20 muun rodun luomiseen, sillä perinnöllisellä hedelmällisyysgeenillä katraiden tuottavuutta saadaan parannettua.

Helposti käsiteltävä ja sopusuhtainen

Suomenlammas eli Finnsheep on kesy, utelias, eloisa ja valpas. Rotu on keskikokoinen, helposti käsiteltävä sekä luonteeltaan ystävällinen

ja sosiaalinen. Pitkälle jalostettuihin rotuihin verrattuna se on terveempi ja tuotantoeläimenä kestävämpi. Suomenlampaat ovat erityisen voimakkaasti laumaeläimiä, minkä takia isotkin laumat laiduntavat usein tiiviisti yhdessä sen sijaan, että levittäytyisivät ympäri laidunta.

Rakenteeltaan tavoitteena on voimakasrunkoinen, sopusuhtainen lammas. Rungon tulisi olla pitkä ja syvä, rinnan leveä ja hyvin kehittynyt, selän ja lanteen leveä, takarungon syvä, lautasen pitkä ja leveä eikä se saa viettää, kaveta tai olla kattomainen. Takapaistin olisi oltava täyteläinen, ja myös sisäpaistia olisi löydettävä. Rei-

KÄÄNNÄ

”Villa laatu kannattaa huomioida yhtenä jalostusperusteena, sillä kiiltoa ja tasaisuutta lukuun ottamatta laatuominaisuudet periytyvät melko hyvin.”

FAKTALAATIKKO

Pohjoismainen lyhythäntäinen maatiaisrotu

Sarveton, keskikokoinen

Valkoinen, musta, ruskea ja harmaa

Hyvät hedelmällisyysominaisuudet, erinomainen sikiävyys

Ympärivuotinen karitsointi, varhainen sukukypsyys, hyvä tiinehtyvyys

Hyvät emo-ominaisuudet, risteytystuotannossa emorotuna

Villa hienoa, kiiltävää, kiharaa ja pehmeää

Keskisikiävyys tuotosseurannassa v. 2014 2,4

Syntymäpaino tuotosseurannassa v. 2014 keskimäärin 3,63 kg ja päiväkasvu 237 g

Aikuisen pässin elopaino keskimäärin 85–105 kg ja uuhien 65–75 kg

Puhdasrotuisia vanhempia uuhia tuotosseurannassa n. 9 000 kpl

Linjoja yhteensä 70, joista päsejä elossa reilusta 30:stä

Aluksi rotua kutsuttiin suomalaiseksi maatiaislampaaksi ja sen jälkeen jalostetuksi suomalaiseksi lampaaksi kunnes otettiin käyttöön suomenlammas.

Karitsointiaikaan huolellinen valvonta on tarpeen, sillä monisikiöisyys lisää riskiä karitsoiden virheasentoihin.

”Sikiävyystavoitteena tulisi edelleen pitää keskimäärin kolmosia.”

sien pitäisi olla täyteläiset ja lihaksikkaat mahdollisimman alas. Jalkojen taas tulisi olla vahvat ja hyvin kulmautuneet, eivätkä ne saisi olla liian suorat tai pihdissä, eivätkä vuohiset vennot. Häntä suomenlampaalla on lyhyt, eikä niillä yleensä ole sarvia.

Suomenlammas tarvitsee kuparia

Suomenlampaan karkearehunkäyttökyky on hyvä ja luontaisen uteliaisuutensa takia se on pitkälle jalostettu ja rotuja tehokkaampi laiduntamaan luonnonlaitumia. Ruokintavaatimuksiltaan se on vaativa eläin. Perinnebiotooppien hoitoon sopivat parhaiten joutilaat vanhat uuhet, sillä karitsat tarvitsevat kasvaakseen kunnan karkearehua sekä väkirehua. Ruokinnassa voi käyttää korkeaa väkirehuastetta, koska karitsat eivät rasvoitu kovin helposti. Suositeltavin vilja on kaura tai ohra-kauraseos, sillä pelkkä ohra voi aiheuttaa virtsakiviä, mikäli kalsium-fosforisuhde on liian alhainen. Monisikiöisyyden takia tunnusajaksien muistettava huolehtia myös riittävästä kalsiumin saannista. Toisin

kuin tuontirodut, suomenlammas kestää ja nimenomaan tarvitsee kuparia, minkä ansiosta myös nautojen kivennäiset käyvät.

Korkea karitsatuotos

Sikiävyyteen, jota pidetään suomenlampaan tärkeimpänä ominaisuutena

erityisesti rodun säilymisen ja kilpailukyvyn kannalta, on pitkälti vaikuttanut jalostuksen alkuaikojen uuhien kanta-kirjavaatimus: uuhella oli oltava kahdet neloset ja kolmet kolmoset. Vaatimuksesta on nykyään luovuttu, mutta sikiävyystavoitteena tulisi edelleen pitää keskimäärin kolmosia. Ennätys

JALOSTUKSELLA SAAVUTETTU HUIMAA EDISTYSTÄ

Suomenlampaan jalostuksessa tärkeänä tavoitteena on korkean hedelmällisyyden säilyttäminen. Tämän takia etenkin ykkösistä olevia, mutta myös kakkosista samoin kuin nelosista tai suuremmista vuonueista olevia eläimiä kannattaa valita jalostukseen harkiten. Eläinten rakenteessa, sekä karitsoiden kasvunopeudessa ja lihantuotanto-ominaisuuksissa, on jo tapahtunut huimaa edistymistä ruokinnan parantumisen ja jalostusvalintojen ansiosta, mutta parantamisen varaa on yhä.

Värit olisi myös pyrittävä pitämään puhtaina, ja villa- ja turkisominaisuuksia pyrittävä parantamaan, jotta saataisiin tuotettua rodun parhaimpiin ominaisuuksiin kuuluvaa laadukasta villaa. Myös ulkomailla rodulla on erittäin hyvä maine, joten kysyntään olisi pyrittävä vastaamaan niin eloeläinten kuin spermankin osalta.

Olisi tärkeää säilyttää olemassa olevat pässilinjat, jotta rodun tulevaisuus ja jalostusmahdollisuudet saataisiin turvattu. Tärkein tehtävä onkin maamme kansallisrodun säilyttäminen ja maltillinen kehittäminen kokonaisuus huomioiden. On muistettava, että liiallinen yksittäisten ominaisuuksien tuijottaminen ja jalostusvalintojen tekeminen niiden pohjalta johtaa nopeasti geenipohjan kaventumiseen.

Suomenlampaan suunnitelmallinen kasvatus on aloitettu jo lähes sata vuotta sitten

”Vähärasvaisuutensa ja terveellisyytensä ansiosta suomenlampaan liha vastaakin hyvin nykypäivän kuluttajien vaatimuksiin.”

on peräti yhdeksän karitsaa samassa vuonueessa. Erikokoisia vuonueita voidaan tasata esimerkiksi adoption avulla. Karitoiden lukumäärä on uuhien ominaisuus, mutta irtoavien munasolujen määrää voidaan säädellä ruokinnalla ennen astutusta. Uuhien erikoisominaisuutena on myös kyky tiinehtyä ympäri vuoden, mikä mahdollistaa ympärivuotisen karitsoinnin. Vuonna 2014 karitsatuotos oli tuotoseurantaan kuuluvilla suomenlammassuuhilla keskimäärin 32,9 kg/uuhi. Tämä oli muita rotuja korkeampi ja johtuu pitkälti korkeasta sikiävyydestä. Lihantuottajana suomenlammas on hyvä: karitsan kasvu teuraspainoiseksi on liharotuja hieman hitaampi, mutta uuhista kohti se tuottaa paljon lihaa.

Suomenlampaat saavuttavat sukukypsyyden noin 40-kiloisina: uuhi 4–5 kuukauden iässä, ja pessi voi olla astumiskykyinen jo 2–3 kuukauden iässä. Siitoseläimen sopiva kasvuvauhti on teuraskaritsaa hitaampi ja suositeltava astutuspaino on vähintään 45–50 kiloa. Pässit ovat hyvin aktiivisia ja niiden tiinehdyttämiskyky on hyvä. Yksi pessi kykenee astumaan jopa

50 uuhista. Kivesten paino suhteessa elopainoon on muita rotuja suurempi ja sperma on laadultaan erinomaista: siittiöitä on runsaasti ja niillä on hyvä liikkuvuus. Muihin rotuihin verrattuna uuhien kiima on pidempi ja voimakkaampi, ja se voi esiintyä myös imetyskaudella. Kiimakierto on noin 15 vuorokautta ja vieroituksen jälkeen suomenlammas tulee kiimaan muita rotuja nopeammin. Uuhet tuottavat hyvin maitoa, niillä on hyvät ominaisuudet ja karitoiden hylkiminen on hyvin harvinaista.

Terveellinen liha

Suomenlampaan liha on miedonmakuista, mureaa ja hienosyistä. Karitsa ei rasvoitu helposti eikä rasva ala marmoroitua lihaksiin, vaan jää niiden ulkopuolelle sisäelinrasvaksi, jolloin se voidaan poistaa ruuanvalmistuksen yhteydessä. Vähärasvaisuutensa ja terveellisyytensä ansiosta suomenlampaan liha vastaakin hyvin nykypäivän kuluttajien vaatimuksiin. Ympärivuotinen karitsointi myös mahdollistaa karitsanlihan tuottamisen markkinoille tasaisesti ympäri vuoden.

Käsitöihin soveltuvaa villaa

Suomenlampaan villa on ohutkuituisia ja muodostuu ainoastaan pohjavillasta. Se on hienoa, kiiltävää, kiharaa ja pehmeää. Jotkut lampaat ovat turkistyyppisiä. Villa on hyvin haluttua käsi- ja taideteollisuudessa ja myös maailman kuulua erinomaisten huovutusominaisuuksiensa ansiosta. Villalaaatu kannattaa huomioida yhtenä jalostusperusteena, sillä kiiltoa ja taaisuuksia lukuun ottamatta laatuominaisuudet periytyvät melko hyvin. Villanjalostuksen kannalta laukukkaat eläimet eivät ole tavoiteltavia.

Aktiivista vientitoimintaa

Suomenlampaan ensimmäinen ulkomaanvienti oli vuonna 1962 Skotlantiin, siemenenä taas vuonna 1984 Kanadaan, Uuteen-Seelantiin ja Etelä-Afrikkaan. Samana vuonna Uuteen-Seelantiin vietiin myös alkioita. Merkittävimpiä vientimaita ovat olleet Etelä-Afrikka, Libya ja Neuvostoliitto. Vuonna 2014 rotua alettiin viedä Latvian, jossa sitä käytetään risteytyksiin.

KÄÄNNÄ

Spermaa on tällä hetkellä saatavilla HH Embryo Oy:n päässiasemalla olevasta kahdesta suomenlammaspässistä: Ingon Ior ja Rantamaan Reiska. Rotu soveltuu hyvin myös alkioiden huuhteluun, sillä kerralla irtotaa suuri määrä munasoluja.

Lähteet

Suomenlampaan jalostusopas

Suomenlampaan kantakirjaohjesääntö

Finnsheep – nettisivut

MTT: Kansallinen geenivaraohjelma – esite (suomen- ja englanninkielinen): suomenlammas, ahvenanmaanlammas, kainuunharmas

The Breeding and Feeding Handbook of the Finn sheep

Kiitokset kaikille, joilta sain materiaalia juttua varten!

Suomenlampaan geneettisen monimuotoisuuden ylläpito edellyttää panostusta pässien säilytykseen. Matti Koivisto Lihasulasta on sitoutunut tärkeään työhön.

Kuva: Ville Tuokko

LAMMAS- JA VUOHIKERHOT

1. Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.
pj. Heli Kärnä, puh. 045 349 9399, heli.karna@gmail.com, ekarjalanlammaskerho@gmail.com, www.facebook.com/ekarjalanlammaskerho ja www.lammaskerho.yhdistysavain.fi
2. Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.
siht. ja rahastonhoit. Sanni Parkkinen, puh. 040 717 7116, Kirkkotie 24, 66340 Sarvijoki, sanniparkkinen@gmail.com
4. Keski-Pohjanmaan Lammaskerho
siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
5. Keski-Suomen Lampurit
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
6. Kymenlaakson Lampurit
puh.joht. Viivi Soimes, Alasranta 12, 46930 Huruksela, puh. 040 777 7428, viivi.soimes@hotmail.com, siht. Päivi Väinölä, Metsäläntie 542a, 47450 Perheniemi, puh. 040 588 5259, paivi.vainola@pp1.inet.fi
7. Lapin Lampurit r.y.
siht. Petri Leinonen, Mäkkierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi
8. Pirkanmaan Lammaskerho
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243
9. Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
10. Pohjois-Karjalan Lampurit
siht. Eila Pennanen, puh. 050 361 4144, pk.lampurit@gmail.com, www.pohjoiskarjalanlampurit.blogspot.fi, www.facebook.com/PohjoisKarjalanLampurit
11. Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team
siht. Annika Ruotsalainen, Pielavedentie 1313, 73640 Heinäkylä, puh. 050 544 4015, koivupihantila@gmail.com
12. Satakunnan Lammaskerho
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
13. Skärgårdens Fårklubb
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
14. Suur-Savon Lampurit r.y.
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkisalontie 172, 58900 Rantasalmi, puh. 050 340 5130
15. Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.
siht. Mikko Näri, Kabbölenie 393, 07750 Isnäs, puh. 019 634 446 tai 040 707 5194
16. Varsinais-Suomen Lammaskerho
siht. Katri Mäki, Nihtimäentie 75, 32200 Loimaa, puh. 040 749 6721, katri.maki@pp1.inet.fi
17. Ålands Fåravelsförening r.f.
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
18. Österbottens svenska fårörening r.f.
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826, sofie.berg@yahoo.se
19. Suomen Vuohiyhdistys r.y.
siht. Marita Ollila, Saarenpääntie 32, 61350 Huissi, puh. 050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Halal tuo lisää menekkiä, mutta ei hintaa

Suomalainen halal-teurastus alkaa aina eläimen tainnuttamisella. Monessa maassa veri lasketaan ilman tainnutusta. Teurastamoille halal on tilaustuote, ja osuudet tuotannosta yhä pieniä.

Terhi Torikka ja Pia Parikka

Orimattilassa sijaitsevan lampaisiin ja nautoihin keskittyneen Vainion teurastamon teurastusmäärä on kasvanut erittäin voimakkaasti. *Miikka Depnerin* mukaan yksikössä teurastettiin viime vuonna yli 15 000 lammasta ja noin 3 000 nautaa. Teurastusmäärä on noussut vuosi vuodelta ja näkymä on yhä ylöspäin.

Noin 10 prosenttia ostoruhoista tehdään halalina, eikä osuutta ole tarkoitettu aktiivisesti kasvattaa. Halal tuo Depnerin mukaan lisää menekkiä lampaanlihalle, mutta ei juuri lisähintaa.

Hän kertoo, että muslimit ovat kovia tinkaamaan ja kohderyhmänä haasteellinen. Kaupankäyntiin saatetaan ottaa mukaan koko suku ja se vie aikaa. Tästä syystä Vainiolla on päädytty tekemään halal-kauppaa lähinnä muutamien vakiintuneiden ostajien, lihakauppiaiden ja tukkujen, kanssa. Halal-liha Helsinki on yksi merkittävimmistä Vainion teurastamon halal-asiakkaista. Lihakauppias itse laskee veret tainnutuksen jälkeen.

Muslimit ovat myös melko vaativia

lampaan suhteen. Ruho saa olla pieni, mutta ei rasvainen. Kolmosrasva on jo liikaa useimmille maahanmuuttajille, Depner kertoo.

Tekniikka ei eroa perinteisestä

Vainion teurastamossa halal-lihan teurastustekniikka ei eroa tavanomaisesta teurastuksesta, paitsi että piston tekee asiaan vihkiytynyt muslimi – yleensä lihojen ostaja. Tainnutuksen tekee Vainion oma teurastaja. Lammasta käännetään ennen tainnutusta Mekkaan päin, ja pistäjä lausuu mielessään rukouksen. Halal-ruhot voidaan säilyttää samassa ruhovarastossa tavanomaisten ruhojen kanssa. Sikaa ei kuitenkaan saa käsitellä samassa laitoksessa, eikä leikata samoilla välineillä.

Vainiolla halal-liha on tilaustuote. Yritys on miettinyt myös muslimiverenlaskijan palkkaamista, jolloin kaikki tuotettu liha voisi olla halalina, mutta siinä on risksä. Osa tuottajakunnasta, ja myös liha-asiakkaista, suhtautuu halaliin penseästi. Ennakkoluulot juontavat juurensa halalin maineesta; monissa maissa veri lasketaan halal-

teurastuksessa ilman tainnutusta. Suomessa halal-teurastus tapahtuu aina eläinsuojelulakia noudattaen eli eläin tainnutetaan ennen pistämistä.

Ei vakiintunutta standardia

Depnerin mukaan halalille ei ole olemassa vakiintunutta tuotantostandardia, kuten esimerkiksi luomulle, vaan halal-lihan ehdot ovat joustavat. Siksi halal-lihan tuotantotapa vaihtelee maittain, mutta myös maiden sisällä. Joillekin Vainion halal-asiakkaille riittää, että he katsovat kun heille tarkoitettuja lampaita teurastetaan.

Virossa ja Latviassa halal-menetelmä on yleinen, ja maista tuodaan Suomeen runsaasti halal-lihaa. Maisa halalin tuotantotapa on Depnerin mukaan toinen, eikä eläimiä tainnuteta ennen verenlaskua.

Lopettajakoulutusvaatimus haastaa halal-teurastusta. Jokaisella lopettajalla, jollaiseksi verenlaskija luetaan, pitää olla käytynä lopettajakoulutus. Alalla toimivat muslimit tietävät tilanteen ja osalla muodollinen pätevyys jo täytyy.

”Suomessa halal-teurastus tapahtuu aina eläinsuojelulakia noudattaen eli eläin tainnutetaan ennen pistämistä.”

HALAL-KILILLE TILAUSTA

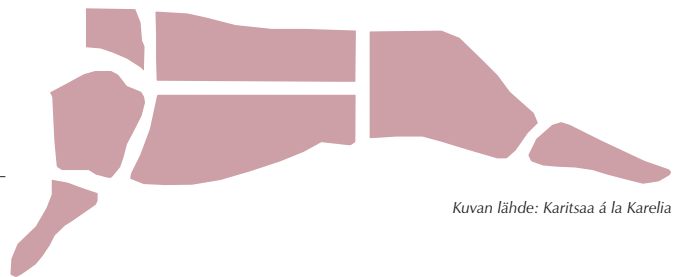
Toimitusjohtaja Miikka Depner Vainion teurastamosta pitää kilinlihan halal-tuotantoa toistaiseksi hyödyntämättömänä mahdollisuutena. Tuotetta on tarjolla erittäin niukasti, mutta asiakaskunta olisi valmiina. ”Voi olla, että siinä koitetaan vielä iskeä”, innostuu Depner.

Vuohenlihassa pätevät samat TSE-säädökset kuin lampaassakin. Yli yksivuotiaan vuohen ruho pitää halkaista ja TSE-riskimateriaaliin kuuluva selkäydin poistaa. Tämä on merkittävä este ruhokaupalle, sillä vain harvalla ruhoja itse leikkaavalla asiakkaalla on lupa käsitellä TSE-riskimateriaalia.

Taloudellinen optimointi on haastavaa halal-kilien tuotannossa. Kilit kasvavat huomattavasti lampaita hitaammin. Teuraskilin laatupalkkiossa tavoitteena on vähintään 15-kiloinen ruho, joka on kasvatettu alle 18 kuukaudessa. Alle 12 kuukaudessa tavoitteeseen olisi hyvin vaikeaa päästä.

Depner katsoo, että alle yksivuotiaana teurastettu, noin kymmenkiloinen kilinruho voisi olla sopiva myyntituote. TSE-säädökset eivät tulisi kaupan esteeksi. Laatupalkkion puuttuminen tulisi huomioida tilityshinnassa. Vainion teurastamossa on halukkuutta ryhtyä suunnittelemaan tuotantoa yhdessä kilinlihan tuotannosta kiinnostuneiden viljelijöiden kanssa.

”Vainion teurastamossa on halukkuutta ryhtyä suunnittelemaan tuotantoa yhdessä kilinlihan tuotannosta kiinnostuneiden viljelijöiden kanssa.”

Kuvan lähde: Karitsaa á la Karelia

Muslimeilla halua perustaa halal-teurastamo Suomeen

Lammas & vuohi -lehti sai yhteydenoton *Karrar al-Hello*ta, joka suunnittelee muslimiyhteisöä palvelevan teurastamon perustamista Suomeen.

Terhi Torikka

Karrar al-Hello kertoo yhteydenotossaan, että liikeidea halal-teurastamon perustamisesta on syntynyt muutama vuosi sitten. Yrityksen tavoitteena olisi tuottaa 10 000 ruhoa vuodessa, mikä riittäisi Suomen muslimiväestön tarpeisiin.

Pitkien etsintöjen jälkeen teurastamolle löytyi sopivat tilat Kankaanpäästä. Myös eläinlääkäri ja Eviran edustaja, sekä Finnvera rahoittajana suhtautuivat myönteisesti.

Ennakkoluulot tuttuja

Teurastamon suunnittelijalle on tuttu suomalaisten ennakkoluulo halalia

kohtaan. ”Heille tulee ensimmäisenä mieleen uskonnollinen rituaali jossa kidutetaan eläintä ennen teurastusta”, hän kirjoittaa, ja kertoo sitten, miten halal-teurastus Suomessa hoidetaan.

”Eläin tainnutetaan ensin, ja tämän jälkeen se teurastetaan kuten muissakin teurastamoissa on tapana.”

Karrar al-Hellon mukaan tainnutaminen ei ole uskonnon vastaista, sillä eläin menettää tajunsa kivun tunteen poistamista varten.

”Sitten on muita ehtoja meillä kuten se, että ennen eläimen teuraaksi viemistä sille on tarjottava vettä, toista eläintä ei saa missään nimessä teurastaa toisen nähden ja näin käydessä nähnyt eläin on päästettävä pois ja teurastettava joskus toiste. Lopuksi veitsen täytyy olla terävä ja uusi, jotta itse teurastus tapahtuu mahdollisimman nopeasti ja kivuttomasti”, hän jatkaa.

Ennen teurastusta lausutaan kaksi sanaa, joilla kysytään eläimen luojalta

lupaa sen teurastusta varten.

Teurastettavat puuttuvat

Sopivan teurastamotilan löytymisestä lähtien yrittäjä on etsinyt Suomesta lampaista teurastettavaksi, mutta ei ole löytänyt. Etsintää on laajennettu Pohjoismaihin ja viimeisimmäksi Venäjälle, mutta karanteeni ja tautiriskit aiheuttavat ongelmia.

”Tämän lisäksi hinta ei ole kilpailukykyinen”, al-Hello toteaa. Venäjällä hinta olisi huokeampi, mutta sairaudet ja eläinten valvonta aiheuttavat ongelmia.

”Toki meillä on erittäin kova into saada ne lampaat Suomesta, koska ne ovat terveellisiä ja myös se takaisi muutaman työpaikan täällä oleville. Toivon, että sain asian selvästi esiteltyä. Toivon, että otatte yhteyttä minuun jos jokin asia jäi vaivamaan tai epäselväksi”, al-Hello päättää viestinsä.

Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon

Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut
kerintäkoneille ja
tarvikkeille!

Rantsilta kaikki
tuotteet helposti
ja vaivattomasti
kotiovellesi!

Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämaan päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammasta- ja vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkuutehokkuus ja ergonominen muotoilu.

rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 www.rantsi.fi - janne.makelainen@rantsi.fi

Uusi-Seelanti tuottaa vain halalia

Terhi Torikka

Uuden-Seelannin tuottamaa lampaan- ja naudanlihaa syödään ympäri maailmaa. Viennin kannalta on käytännöllistä, että kaikki liha soveltuu myös muslimeille. Siksi kaikki isojen lihayhtiöiden kautta kulkevat naudat ja lampaat teurastetaan nykyisin halal-hyväksytysti. Sen vaatimuksiin kuuluu, että viillon tekee muslimi. Tästä syystä lähes kaikki maan teurastajat ovat nykyisin muslimeja.

Asia jakaa mielipiteitä. Esimerkiksi Maaseudun Tulevaisuuden Facebook-seinällä uutinen halal-teuras-

tuksesta herätti vahvoja mielipiteitä vastaan ja puolesta. Moni ajattelee varmasti edelleen, että halal-teurastus tehdään myös länsimaissa ilman tainnutusta. Eläin kuitenkin tainnutetaan sähköllä ennen kaulavaltimon viiltoa. Se kuolee verenhukkaan. Vaatimukseen kuuluu, että viillon tekee muslimi ja eläimen pää suunnataan pyhään kaupunkiin Mekkaan.

Valmiina muslimiväestön kasvuun

Uusi-Seelanti ryhtyi tutkimuksen kautta kehittämään halal-hyväksyt-

tyä teurastusta jo 20 vuotta sitten Lähi-idän lihakysynnän kasvettua. ”Olemme edelläkävijöitä. Me voimme näyttää muille, mikä on halalia ja mikä ei”, maan lihateollisuusyhdistyksen puheenjohtaja *Bill Falconer* kertoi maataloustoimittajien kansainvälisessä kongressissa lokakuussa. ”Teurastustavassa yhdistyvät modernin maailman hyväksymät käytännöt sekä muslimien vaatimukset.” Muslimeja on noin 1,6 miljardia ja määrän odotetaan kasvavan 2,2 miljardiin vuoteen 2030 mennessä. ”Me olemme siihen valmiita”, Falconer sanoo.

LAMMASKNOPPEJA MAAILMALTA LAMMASKNOPPEJA MAAILMALTA LAMMASKNOPPEJA MAAILMALTA

TIESITKÖ TÄMÄN LAMPAISTA?

Maailmassa on noin 900 eri lammasrotua

Suurinroduista on Lincoln, jonka pässit voivat painaa jopa 160 kiloa

Yhtenä oudoimmistaroduista pidetään Manx Loaghtania, jolla on usein neljä, mutta joskus jopa kuusi sarvea

Pienimmän rodun tittelistä kiistelevät Shetland ja American miniature, joka painaa aikuisena noin 22 kiloa

Lähde: Karen Gee: *Sheep's miscellany*

Kuusi sarvea?

Linjauksia harmaalle vyöhykkeelle

Eläinsuojelulaki ja valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta jättävät useita yksityiskohtia tulkinnan varaan. Viranomaiset löivät viisaat päänsä yhteen ja linjasivat yhtenäisistä tulkinnoista rajatapauksissa. Lampurin oikeusturva paranee, kun tiedetään mikä on hyväksyttävää.

Teksti **Pia Parikka**

Kuvat **Sarita Mikkonen**

Viime syksyn mainiot sääolot pidensivät laidunkautta totutusta. Loka-marraskuussa pelloilla näkyvät lammasmaat saivat kuitenkin myös eläinsuojeluvalvojat liikkeelle. Erityisesti laidunkatokset herättivät runsaasti keskustelua paitsi lampureiden ja valvojen niin myös viranomaisten kesken. Näkemykset lain soveltamisesta vaihtelivat runsaasti.

Tarvitaanko säänsuojaa laitumella?

Valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta, tuttavallisemmin lammasetus, ei ota suoraan kantaa tarvitaanko lampaille laitumella säänsuo-

jaa. Eviran julkaiseman Tavoitteena terve ja hyvinvoiva lammas -oppaan mukaan ”pitopaikan tulee tarjota riittävä suoja epäsuotuisia sääoloja sekä liiallista kylmyyttä, lämpöä ja kosteutta vastaan”. Mutta mikä on riittävä suojaj?

Etelä-Suomen aluehallintoviraston läänineläinlääkäri *Vuokko Puurula* oli kysymyksen edessä useampaan kertaan viime syksynä. Näkemykset vaihtelivat runsaasti, joten hän kutsui koolle viranomaiskokouksen, jossa linjattiin säänsuojista ja muistakin tulkinnavaraisista rajatapauksista.

Kokouksessa päätettiin, että lampaille olisi suositeltavaa olla kesällä käytettävissä joku varjopaikka laitumella helteillä: pajukkoa, metsää tai säänsuojaa. Metsän varjokin kelpaa. Viranomaisten näkemykset vaihtelivat siitä, vaaditaanko kesällä säänsuojaa joka lohkolle. Lampureita helpottaa tieto, että jos tulkinta tehdään ”harmaalla” alueella voidaan antaa neuvoja, jotka eivät johda tukileikkauksiin.

Ulkokasvatuksessa neljä seinää

Laidunkauden katsotaan päättyvän lokakuussa, mutta sääolot vaihtelevat, mikä otetaan huomioon määräyksiä annettaessa. Kuivalla ilmalla marraskuussa voidaan siis säänsuojavaatimusta tulkita joustavammin kuin räntäsateiden aikaan.

Mikäli lampaat ovat myöhään syksyllä laitumella ilman rakennettua säänsuojaa, on keskeistä, että ne voidaan tarvittaessa oma-aloitteisesti ottaa suojaan sisätiloihin säiden huononuttua.

Ympärivuotisessa ulkokasvatuksessa lampaiden talviaikaisessa pitopaikassa tulee olla neljä seinää ja niiden lisäksi tarvittaessa suljettavissa oleva ovi, jotta makuupaikka säilyy kuivana ja sulana. Yksi seinistä voi myös olla kokonaisuudessaan avettava.

Lampaita voi juottaa puhtaissa luonnonvesissä

Myös juomapaikoista on virinnyt keskustelua eläinsuojelutarkastusten yhteydessä. Läänineläinlääkärit linja-

sivat, että kesällä luonnonvedet on mahdollista hyväksyä lampaille, jos juomapaikka on hyvä ja vesi on aistinvaraisesti puhdasta.

Merisaarien maisemanhoitajatilat saivat myös synninpäästön. Myös murtovesi kelpaa lampaan juomavedeksi. Sen sijaan pieniä lammikoita, joiden reunat likaantuvat ja pehmenevät, ei hyväksytä lampaiden juomapaikaksi.

Pelkkä puro juomapaikkana talvela ei riitä, koska se voi jäätä. Lisäksi puron ranta voi olla vaarallinen eläimille ja sen vesi voi likaantua eläinten ulosteesta.

Kuntoluokitus riittävän ruokinnan mittariksi

Eläinsuojelutarkastuksissa valvotaan lampaiden ravitsemuksellinen tila. Liian vähäinen ruokinta johtaa seuraamuksiin. Villapeite kuitenkin vaikeuttaa lampaiden hoikkuusasteen silmäämääristä arviointia.

Uusi linjaus on, että lampaat tulee kuntoluokitaa eläinsuojelutarkastuksen yhteydessä jos epäillään, että ruokinnassa on ollut puutteita. Eläinten ravitsemustason tarkka arviointi on mahdotonta ilman kuntoluokitusta. Kuntoluokan pitää olla keskimäärin 3, mutta ikä ja tuotantovaihe otetaan kuitenkin yksittäisillä eläimillä huomioon: jos kaikki ovat 1–2, jotain on varmasti pielessä, sanoo Puurula.

Jos kuntoluokittaminen ei kuitenkaan ole mahdollista, tulee eläinsuojeluvalvojan ainakin pyytää tilan teurastietoja nähtäväkseen päiväkasvujen arviointia varten. Asiantuntijoita voidaan myös käyttää apuna tarkastuksissa.

Määräyksiä vai neuvoja?

Eläinsuojeluvalvontojen yhteydessä havaituista puutteista voidaan antaa neuvoja tai määräyksiä. Neuvoista ei seuraa tukileikkauksia, mutta määräykset johtavat tukisanktioarviointiin. Läänineläinlääkärit linjasivat, että rajatapauksissa annettaisiin ensin neuvoja, mutta ei sanktioihin johtavia määräyksiä.

Valtioneuvoston asetus lampaiden suojelusta

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään eläinsuojelusta lampaiden pidossa. Sen lisäksi, mitä tässä asetuksessa säädetään, lampaiden pidosta säädetään eläinsuojeluasetuksessa (396/1996).

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- 1) karitsalla alle kuuden kuukauden ikäistä lammasta;
- 2) uuhella synnyttäneitä naaraspuolista lammasta.

3 §

Pitopaikan yleiset vaatimukset

Lampaiden pitoon tarkoitettujen eläinsuojien ja karsinoiden sisäpintojen sekä lampaiden pitoon tarkoitettujen varusteiden ja laitteiden on oltava helposti puhtaana pidettäviä ja tarvittaessa desinfioitavissa. Pintakäsittelyyn ei saa käyttää puunsuoja-aineita, maaleja tai muita aineita siten, että ne voivat aiheuttaa lampaille myrkytyksen. Rakennukset, aitaukset ja laitteet on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että ne eivät vahingoita eläintä eivätkä vaaranna sen terveyttä tai hyvinvointia.

Eläinsuojassa olevat lampaat on voitava hätätilanteessa poistaa nopeasti eläintiloista.

Sairasta tai vahingoittunutta lammasta varten on oltava erillinen asianmukainen karsina tai muu tila, jossa eläintä voidaan hoitaa ja josta on, jos mahdollista, näköyhteys muihin lampaisiin.

4 §

Lampaiden pidolle asetettavat tilavaatimukset

Ryhmässä pidettävien lampaiden pitopaikan lattian pinta-alan on oltava liitteen mukainen.

Jos lammasta pidetään yksittäiskarsinassa, karsinan on oltava kooltaan vähintään 1,4 neliometriä ja muodoltaan sellainen, että lammasta pääsee siinä esteettä kääntymään ympäri.

Sellaisessa pitopaikassa, jossa on täytepohjalattia, uuhella karitsoineen on oltava vähintään kaksi neliometriä lattiaa. Yksinomaan karitsoille tarkoitetun ruokintapaikan pinta-alan karitsaa kohden on oltava vähintään 0,2 neliometriä.

5 §

Lattia

Eläinten pitopaikan lattian pohjan on oltava sellainen, että neste-mäiset eritteet poistuvat asianmukaisesti tai imeytyvät hyvin kuivikkeisiin. Lampailla on oltava käytettävissään niille sopiva kuivitetty alue, johon kaikki eläimet pääsevät yhtä aikaa makuulle.

Rakolattian, ritalälattian tai reijitetyn lattian on oltava sellainen, että lampaiden sorkat eivät tartu kiinni tai muutoin vahingoitu. Rakolattian palkkien leveyden on oltava vähintään 80 millimetriä ja raon leveyden enintään 25 millimetriä. Karitsointikarsinassa ja karitsojen pitopaikassa ei saa olla rakolattiaa. Karitsointikarsinan ja kiinteäpohjaisen karitsojen pitopaikan lattian on oltava hyvin kuivitetty.

6 §

Laitteet ja välineet

Lampaiden pitoon liittyvät laitteet ja välineet sekä heinä- ja muut ruokintalaineet ja ruokintahäkit on rakennettava ja asennettava siten, että ne ovat kaikkien lampaiden ulottuvilla eivätkä aiheuta niille vahingoittumisen vaaraa.

Lampaiden pitopaikassa on oltava riittävä määrä juomapaikkoja. Jokaista alkavaa 30 lampaan ryhmää kohden on oltava vähintään yksi vesiastia tai juomanippa. Vesiastiat, kaukalot ja juomanipat on sijoitettava lampaiden pitopaikkaan siten, että ne ovat kaikkien lampaiden ulottuvilla eivätkä ole niille vaarallisia. Jos käytetään automaattisia juotto- ja ruokintalaitteita, lampaat on totutettava niiden käyttämiseen.

7 §

Eläinsuojan olosuhteet

Eläinsuojan ilmanvaihdon on oltava sellainen, että ilman kosteus, lämpötila, pölyn määrä ja haitallisten kaasujen pitoisuudet eivät kohoa haitallisen korkeiksi. Lampaat eivät saa olla jatkuvasti alttiina melulle, joka ylittää 65 desibeliä (dB(A)).

8 §

Ulkotarha ja laidun

Eläinsuojasta lampaiden ulkotarhaan ja laitumelle johtavien kulkeiden on oltava lampaille turvallisia ja sellaisia, että lampaat eivät tarpeettomasti likaannu.

Lammastarhan ja -laitumen aitojen on oltava lampaille turvallisia. Aidat on pidettävä hyvässä kunnossa siten, että estetään lampaiden vahingoittuminen. Aitojen on oltava lampaille sopivasta materiaalista. Jos aita on verkkoa, sitä on tarvittaessa kiristettävä, jotta verkkoon takertumisen vaara olisi mahdollisimman vähäinen. Sähköistetyt aidat on rakennettava sellaisiksi ja pidettävä kunnossa siten, että niistä ei aiheudu lampaille tarpeetonta kärsimystä.

KÄÄNNÄ

REHU-ÄSSÄ OY

- LAMMASKIVENNÄISIÄ myös luomutuotantoon hyväksytyt.
- NUOLUKIVET myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@rehuassa.fi

Lammasta lautaselle, karitsaa kaikkiin keittiöihin

Ostamme sekä
teemme rahtityötä.

Tilateurastamo Kouvola

www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317

- VAAKOJA
- PAALI/
REHULEIKKURI
- KOSTEUS-
MITTAREITA

JuhaniRahkonen.fi
tai 0500 318 201
myös ilt/vkl

9 §

Hyvinvoinnin seuranta

Lampaiden terveyden ja hyvinvoinnin tarkastukseen on kiinnitettävä erityistä huomiota uuhien tiineyden loppuvaiheessa, karitsoinnin aikana, keritsemisen jälkeen ja kun hoito-olosuhteissa tapahtuu merkittäviä muutoksia.

Lammas on tarkastettava yksilöllisesti, jos se yleistarkastuksen perusteella on tarpeen. Eläinten sorkat on tarkastettava riittävän usein ja hoidettava tarvittaessa.

Lammasryhmiä yhdistettäessä tai tuotaessa uusia eläimiä laumaan on kiinnitettävä erityistä huomiota sosiaalisten suhteiden uudelleenmuodostumisesta mahdollisesti aiheutuviin käyttäytymisongelmiin.

10 §

Lampaan käsittely ja kohtelu

Jos lammasta on pideltävä paikoillaan, se on painettava istuma-asentoon tai kyljelleen. Lammasta ei saa tehdä liikkumattomaksi sähkön avulla. Eläintä ei saa laittaa selälleen.

Lampaiden paimentamiseen käytettävän koiran on oltava paimentamiseen asianmukaisesti koulutettu.

11 §

Kytkeminen

Lammasta ei saa pitää kytkettynä kuin lyhytaikaisesti eläimen ruokkimisen, lypsyn tai muun hoitamisen ajan.

12 §

Lampaan juotto ja ruokinta

Lampaille annettavan rehun on oltava ravitsevaa ja tasapainoitettua sekä tarvittaessa kivennäisillä täydennettyä.

Jos rehua ei ole lampaille jatkuvasti tarjolla, ryhmän kaikkien eläinten on voitava ruokinta-aikana syödä samanaikaisesti. Tällöin ruokintahäkin reunan pituuden lammasta kohden on oltava vähintään 35 senttimetriä suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ja vähintään 20 senttimetriä ympyränmuotoista ruokintahäkkiä käytettäessä. Suoraa ruokintahäkkiä käytettäessä ruokintahäkin reunan pituuden tiinettä uuhia kohden on kuitenkin oltava vähintään 45 senttimetriä. Jos rehua on jatkuvasti tarjolla, ruokintahäkin reunan pituuden lammasta kohden on oltava vähintään 17 senttimetriä.

Karitsan on saatava ternimaitoa tai sitä korvaavaa valmistetta mahdollisimman pian syntymän jälkeen. Viikon ikäisestä alkaen karitsan saatavilla on oltava ruohoa, heinää tai muuta kuitupitoista rehua sekä puhdasta vettä.

Lampaiden juottolaitteet ja juoma-astiat on pidettävä puhtaina. Virtsa ja ulosteet eivät saa liata rehua tai juomavettä, eikä vesi saa päästä jäätymään.

13 §

Karitsointi

Vastasyntynyt karitsa ja uuhi on pidettävä yhdessä vähintään 24 tunnin ajan synnytyksestä, ellei eläinten erottamiseen toisistaan ole erityistä syytä.

Vastasyntyneitä karitsoja on valvottava uuhien ja karitsan välisen sidoksen muodostumisen varmistamiseksi. Karitsojen tarvitseman lisälämmön saannin turvaamiseksi on tarvittaessa oltava käytettävissä lämmitin.

14 §

Lypsäminen

Sellaiset uuhet, joita lypsetään, on maidontuotannon mukaan lypsettävä riittävän usein.

15 §

Keritseminen

Lammas on kerittävä vähintään kerran vuodessa.

Keritsijällä on oltava riittävät tiedot keritsemistekniikasta ja riittävä taito keritsemiseen. Keritseminen on tehtävä varovasti ja huolella. Keritsemisen yhteydessä mahdollisesti syntyneet haavat on hoidettava välittömästi.

Vastakerittyä lammasta ei saa pitää ulkona, jos se voi joutua siellä alttiiksi epäsuotuisille sääoloille.

Keritsemiseen käytettävät välineet on pidettävä puhtaina ja toimintakuntoisina, ja niiden on oltava sopivia huomioon ottaen lampaiden koko ja ikä.

Lammasasetuksen liite:

Pitopaikan lattian vähimmäispinta-ala ruokintahäkin pinta-alaa lukuun ottamatta lammasta kohden pidettäessä lampaita ryhmässä

	Lampaiden keskimääräinen paino/eläin (kg)	Täytepohjalattia (m ² /eläin)	Ritilälattia (m ² /eläin)	Rakolattia (m ² /eläin)
Karitsa	alle 15	0,25	0,25	-
Karitsa	30	0,50	0,50	-
Karitsa	yli 30	0,75	0,75	-
Lammas	55	1,0	0,8	0,8
Lammas	75	1,4	1,0	1,0
Tiine uuhi	55	1,3	1,1	1,1
Tiine uuhi	75	1,7	1,3	1,3

Lehdistön kertomaa lammastaloudesta vuosilta 1976–1979

Lammasyhdistyksen jäsenlehden ohella muutkin lehdet ovat vuosien varrella kirjoittaneet lammastaloudesta. Yhdistyksen toimistossa on säilynyt vanhoja lehtileikkeitä, joita selailtuani olen koonnut niistä havaintoja.

Eino Hautakangas

Vuonna 1976 Helsingin Sanomissa oli kirjoitus otsikolla ”Kasvattajat nyreissään, kotimainen lammas kelpaa vain ulkomaille”. Siinä kerrottiin lampureiden tuntoja tuotteiden markkinoista ja hinnoista.

Maaseudun Tulevaisuudessakin puhuttiin asiasta otsikolla ”Lammastuotteiden markkinoinnin kehittäminen ajankohtainen asia”. Aikaisemmin lehdessä kerrottiin otsikolla ”Suomenlammas meillä ja muualla”, kuinka Euroopan Kotieläintuotantoliiton EAAP:n vuosittaisessa kongressissa Sveitsissä oli yhden iltapäivän aikana lähes 20 esitelmää, joissa käsiteltiin suomenlammasta. Myöhemmin lehdessä todettiin, että lampaanlihan kulutus voisi meillä nelinkertaistua keskittämällä teurastus ja järjestämällä kylmäketju kaupoissa.

Vuonna 1977 Maaseudun Tulevaisuudessa käsiteltiin jälleen useaan otteeseen lammastaloutta. Kerrottiin mm. että tuottajille aletaan jälleen maksaa tuotantopalkkiota, koska tavoitehintaa ei lampaanlihalla ole saavutettu. Tarjonnan kausiluonteisuus on jarruna lampaanlihan kaupalle. Lammastakin tulisi markkinoida kotipakastimiin, koska pakastin on jo joka toisessa taloudessa. Päätöstä Pirtin tutkimuslampolan lopettamisesta pidettiin valitettavana. Kerrottiin, että sähköistettyä aitanauhaa myydään myös lammasaidaksi. Vuoden lopussa lehdessä olleen kirjoituksen otsikko ”Käännö parempaan lammastaloudesta ei tapahdu hetkeäkään liian aikaisin” kertoi yleisen toiveen.

Helsingin Sanomissa noteerattiin Helsingin Villakehräämön markkinakokeilu uudella käsityölangalla, jossa on 20 prosenttia suomalaista villaa.

Etelä-Suomen Sanomissa kirjoitettiin lammastalouden laajenemisesta maassamme otsikolla ”Lammaskantaa halutaan lisätä”.

Pohjolan Sanomat puolestaan valoi paikallista uskoa alaan kirjoituksessa, jonka otsikkona oli ”Lammastaloudella hyvät näkymät Lapissa”. Pellervon otsikkona taas oli ”Lammastaloutta rohkaistaan” ja kirjoituksessa esiteltiin paljon syitä, minkä vuoksi on järkevää suosia lammasta maatalouspolitiikassamme. Lapin Kansakin julkaisi lammassuokareseptejä todeten, että lampaanliha maistuu arkena ja pyhänä.

Vuonna 1978 oli Maaseudun Tulevaisuudessa erityisen paljon lammastalouteen liittyviä kirjoituksia. Lampaanlihan tuottajahintojen jäämistä yhä enemmän tavoitehinnasta pahoiteltiin ja sitten kerrottiin, että lampaan tuotemarkkinoinnin kehittäminen on vireillä ja Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos on kutsunut useiden tahojen edustajia neuvotteluun ja perustanut sen pohjalta työryhmän, joka pohtii lampaanlihan markkinoinnin, tuotekehittelyn, käytön ja menekinedistämisen keinoja. Lehden mukaan keskusjärjestöjen tuki onkin tarpeen lammastalouden kehittämisessä. Alan koetoiminnan aloittamisesta Lapin olosuhteissa Muddusniemen koetilalla, lammaskerhojen 10-vuotisesta toiminnasta, lammaskursseista, bordercollie-lammaskoirista, ensimmäisestä valtakunnallisesta yksilö- ja jälkeläisarvosteltujen jalostuspässien huutokaupasta sekä maan suurimmasta lammasnäyttelystä Nuorgamissa kirjoitettiin ja syksyllä kehoitettiin kotitalouksia täyttämään pakastimet lampaanlihalla. Ns. pässirenkaiden toiminnasta Norjassa ja Ruotsissa kerrottiin lehdessä myös.

Lisäksi mm. Etelä-Suomen Sanomien ja Lapin Kansan lammasaiheet kirjoitukset löytyvät leikkeiden joukosta.

Vuonna 1979 oli Maaseudun Tulevaisuudessa selostus Espoossa pidetystä kansainvälisestä lammassymposiumista, jossa oli osanottajia seitsemästä maasta. Karjatalous-lehdessäkin kerrottiin, että Suomeen kotiutunut *Faik Atroschi* on väitellyt tohtoriksi veren aineosien hyväksikäytöstä suomenlampaan jalostuksessa.

Helsingin Sanomissa oli kirjoitus otsikolla ”Lampaanhoidon suosio on Suomessa selvässä kasvussa”. Siinä esitettiin tilastoja maamme lammastaloudesta ja vertailuja moniin varsinaisiin lammasmaihin.

Myös tilakoirat kaipaavat päivitystä

Irlantilainen lammastilallinen ja paimenkoirien kouluttaja *James McGee* vieraili lokakuun lopussa Putkisaloon kartanossa Rantasalmella. Neljän kurssipäivän aikana oppia koiran koulutukseen sai parikymmentä lammastilallista ja paimennuksen harrastajaa. Päähuomio oli lampaiden asiallisessa kohtelussa.

Teksti **Kirsi Vertainen**
Kuvat **Anne Konsti**

James McGee on yksi tämän hetken menestyneimmistä kilpailijoista ja häntä kuvaillaan alalään tinkimättömäksi, päättäväiseksi ja omistautuneeksi. Kilpakeinillä tulleet menestyksestä huolimatta McGee pitää itseään edelleen ensisijaisesti maanviljelijänä, jolle koirat ovat erottamaton osa päivittäistä arkea lampaiden parissa. Siksi McGeen mallissa kaikki lähtee lampaiden rauhallisesta ja asiallisesta kohtelusta ja siihen tähdätään koiran oikean asenteen ja tottelevaisuuden kautta. Mikäli koira edes hetken kuvitteli pitävänsä hauskaa lampaiden kustannuksella, se loppui hyvin lyhyeen. Kouluttajana McGee on ehdottoman looginen: koiran on tehtävä asiat ihmisen halumalla tavalla. Kurssilla hän painotti useaan otteeseen, että jos jokin asia on tänään kielletty, se on kielletty myös huomenna. Asiat ovat joko tai, harmaata aluetta ei ole. Koirat nauttivat siitä, että niillä on selkeät rajat ja säännöt, joiden sisällä toimia. Se on myös reilua, sillä näin koira tietää mitä siltä odotetaan. Jos joku asia

koiran käytöksessä häiritsee, siihen puututaan välittömästi, mutta ilman tunnekuohuja. Asioita ei katsota läpi sormien, eikä asioista jäädä nalkuttamaan. Ja myös koirat tarvitsevat kiihosta. Kukaan ei halua työskennellä ikävässä ilmapiirissä, jossa vain huomautellaan virheistä.

Yksinkertaisilla ohjeilla pääsee pitkälle

Harjoitteluun McGeellä oli muutamia yksinkertaisia neuvoja, jotka ovat tuttuja useimmille koiran omistajille. Kannattaa harjoitella mieluummin 10 minuuttia kolme kertaa päivässä, kuin puoli tuntia silloin tällöin, eikä koskaan väsyneenä tai nälkäisenä. Jos koulutuksessa ei edetä, palataan takaisin sille tasolle, jossa kaikki vielä onnistui. Vaikeusastetta lisätään vasta kun aiemmin opittu on hallussa. Harjoituksista kannattaa tehdä vaihtelevia. Koiran mielenkiinto säilyy, kun se ei tiedä, mitä odottaa seuraavaksi. Kaikki tulee tehdä aina niin hyvin kuin osaa. Neuvot ovat yksinkertai-

KÄÄNNÄ

”Kurssilla hän painotti useaan otteeseen, että jos jokin asia on tänään kielletty, se on kielletty myös huomenna.”

JAMES MCGEE

James McGee on kotoisin Ballybofeysta Luoteis-Irlannista, Donegolin kreivikunnasta. Kotitilalla nimeltä Creggan on 77 eekkeriä (eekkeri = 0,4 hehtaaria) viljelykelpoista maata ja vajaa 70 eekkeriä karua ylänköä, jota käytetään karjan laitumina. Tilalla on irlantilaiseen tapaan sekä lampaita että emolehmiä ja myös tyttäret osallistuvat niiden hoitoon. Lammastilalla on mayo blackface Mayon kreivikunnasta läntisestä Irlannista. Rotu on kehittynyt 1800-luvulla Skotlannista Irlantiin siirretyistä scottish blackface -lampaista. Tilalla mayo-uuhia käytetään risteytystuotannossa ja ne astutetaan bluefaced leicesterillä. Näin saaduista uuhista parhaat astutetaan puolestaan scottish blackface -rodun lanark-linjan pässillä. Uuhia on viitisen sataa.

James McGeetä on aina kiinnostanut paimenkoirien kouluttaminen, mutta todellinen kipinä paimenkoirakilpailuja kohtaan syntyi vuoden 2002 Internationaalissa Seafordessa Irlannissa

(vuosittainen arvostettu paimenkoirakilpailu, jossa ottavat mittaa toisistaan Irlanti, Englanti, Wales ja Skotlanti). Koirakot tekivät tulleaan kisojen kiinnostuksen niin suuren vaikutuksen, että hän osti saman tien pillin ja seuraavana vuonna narttupentu Beccan ja lopun voi sanoa olevan historiaa. Beccan kanssa he saavuttivat kaksi Irlannin mestaruutta, paikan Irlannin edustusjoukkueessa Internationaalissa seitsemän kertaa ja useita sijoittumisia neljän parhaan joukkoon, neljännen sijan MM-kisoissa vuonna 2008, pitkälti toista sataa avoimien kisojen voittoa ja sokerina pohjalla maailmanmestaruus vuonna 2011, juuri ennen Beccan jäämistä eläkkeelle. James McGee on vaatimattomasti todennut, että ilman Beccaa häntä ei tietäisi tai tuntisi kukaan. Aivan lahjaton ei ole mies itsekään, sillä kisaura ei jäänyt yhden koiran tähdenlennoksi. Menestys on jatkunut nyt Beccan jälkeläisen, kolmi-vuotiaan uroksen, Glencregg Silverin kanssa. Silverillä on jo ”tasakassa” puolitoistavuotiaana saavutettu Internationaalinen voitto.

McGee ja tämänhetkinen luottopaimen,
oma kasvatti Glencregg Silver kotitilalla
tammikuussa 2015.

James McGee kotitilallaan Irlannin Donegolissa tammikuussa 2015. Harjoitusryhmänä mayo blackface -lampaista.

Lauman jakamista pääsivät harjoittelemaan vain pitkälle koulutetut koirat. Jaossa paimenkoira on McGeen mukaan kuin lampurin käsien jatke, jonka tulee pitää lampaat rauhallisesti laumassa painostamatta niitä yhtään. Kuvassa James McGee ja Juha Moisanen koirallaan Sky Putkisalossa Rantasalmella.

sia, mutta kuten McGeen urasta voi päätellä, niillä pääsee pitkälle.

McGee ei tee eroa kisakoiran tai työkoiran välillä. Hänen mukaansa hyvä työkoira on sama asia kuin hyvä kisakoira ja kisakoiran on oltava myös työkoira. ”Jos en pystyisi kisakoiralla tuomaan sisään kahtasataa uuhia ja karitsaa ennen kisoihin lähtöä, en pitäisi sellaista koiraa”, McGee kuittaa.

Monella suomalaisella lampurilla tilanne lieene toisinpäin. Koira kyllä tuo lammaslauoman sisään, mutta hienosäätö puuttuu. Saatamme pitää työkoiran jatkuvaa hiomista tarpeettomana tai hyvä aikomuksemme on kyllä harjoitella, mutta hyvätkin aiheet hautautuvat arkisen tehtävävuoren alle. Suurin ero maailmanmestarin ja keskiverto koirankäyttäjän välillä onkin siinä, että hän todella elää oppiensa mukaan, eikä vain puhu niistä tai suunnittele tekevänsä niin ensi viikolla. Hän myös kouluttaa koiransa valmiiksi, ennen kuin vie sen oikeisiin töihin, toisin kuin moni suomalaiskollega, jonka koiran koulutustasoa voisi luonnehtia lähinnä puolivalmisteksi.

Ja senkin jälkeen, kun koira osaa jo perusasiat, taitoja kannattaa ylläpitää, sillä muutoin se helposti alkaa oikoa oman mielensä mukaan. Jokaisen treenitauksessa työkoiraan uhattu hetki maksaa kyllä itsensä takaisin yhteistyökykynä, tottelevaisuutena ja ennen kaikkea koiran oikeana asenteena paimennettavia kohtaan. Tottelevainen koira on myös työturvallisuusasia varsinkin katraiden koon kasvaessa.

Keritsijä Tuomas
www.kapukallio.fi
050 533 5702

Hyvä asiakas ja lampuri!

15.4.2016 alkaen keskityn omaan lampolaprojektiin ja lopetan kerintäpalvelun tämän vuoden osalta edellä mainittuun päivämäärään.

Puh. 040 524 9629
Lyötiläntie 449, 47540 LYÖTILÄ

Retronik-lammaskalusteet

- pyöröpaalihäkit
- käsittelyaidat
- hoito-/karitsaportit
- eläinportit
- laidunkatokset
- uimuri juomakupit + suojakaaret
- rännityslaitteet ja stopparit
- 2-tiejakajat
- ruokintakourut muovi ja metalli

Uutuutena karitsointikarsinat!
Kätevät kasata

Retronik Ky
Raija 040 7022 162
Reino 050 521 0082
rareko105@gmail.com

Kurssilaisia seuraamassa harjoittelua. Putksalon kartano ja Susanna Nuutinen (kuvassa vasemmalla) tarjosivat koulutukselle oivalliset puitteet.

Teksti Kirsi Vertainen
Kuva Anne Konsti

Lammasystävällisiä paimenkoiraharjoituksia

Lampaiden hyvä kohtelu on ensiarvoisen tärkeää myös *Susanna Nuutiselle*, jonka tilalla kurssi pidettiin. Susannan kokemus paimennuskisojen ja -kurssien järjestämisestä ulottuu 2000-luvun alkuun ja vuosien myötä osallistujamäärät ovat lisääntyneet samalla, kun kurssitarjotin on monipuolistunut ja ala ammattimaistunut. Susannan mielestä lampaiden hyvinvoinnista ei tarvitse tinkiä, mikäli muutamia asioita otetaan huomioon paimenkoiraharjoituksia järjestettäessä. Samaa mieltä on myös kurssille osallistunut *Johanna Hirvonen* Juvalta Inkilän hovista. Johannan kokemus paimennuksen saralta ulottuu aina vuoteen 1989 saakka, jolloin Inkilän hoviin tuli ensimmäinen paimenkoira. Siitä asti koirat, kurssit ja kilpailut ovat olleet oleellinen osa tilan lammastaloutta.

Sopiva eläinryhmä

Naiset nimeävät tärkeimmäksi yksittäiseksi tekijäksi sopivan eläinryhmän valitsemisen. Paimennettavien lampaiden on tietenkin oltava terveitä, hyvässä kunnossa, sorkkahoidettuja ja sopivan lyhyessä villassa. Lampaiden on oltava myös sopivan ikäisiä. Nuoret eläimet käyvät harjoituseläimiksi paremmin, sillä harjoitus ei rasita niitä fyysisesti. Katraan vanhimmat eläimet ovat jo eläkepäivänsä ansainneet. Mikäli harjoitukseen osallistuu useampia koiria, lammasryhmää täytyy välillä vaihtaa ja lämpimällä säällä se tulee tehdä useammin.

Kun lampaat totutetaan käsittelyyn ja paimennukseen, harjoittelu ei juuri niitä stressaa. Toisaalta kaiken nähneet lampaat eivät jaksa reagoida koiraankaan, joten tässä on etsittävä kultainen keskitie. Harjoitusryhmän olisi syytä olla myös mahdollisimman tasainen. Jos valitussa ryhmässä on yksilö, joka koko ajan haastaa koiraa, se kannattaa ottaa ryhmästä pois. Ensinnäkin se on liian haasteellinen harjoituseläin ja toisekseen paimennustilanne kuor-

mittaa tällaista eläintä liikaa. Koiran läheisyys saa sen reagoimaan vahvasti ja eläin stressaantuu. Ei ole tällaisen yksilön kannalta reilua, että sitä pidetään väkisin mukana, Johanna huomauttaa.

Tässä täytyy huomata se ero, että tilan työkoira joutuu käsittelemään kaikenlaisia lampaita, niin säikkyjä, kuin puskeviakin, se on koiran työtä. Työkoira on kuitenkin jo ammattilainen ja sen työkalupakista löytyy keinot kaikenlaisten eteen tulevien tilanteiden selvittämiseen. Harjoitus on asia erikseen. Mikäli koiran halutaan oppivan jotakin, se tapahtuu parhaiten onnistumisten kautta. Ryhmä on valittava siis koiran tason mukaan, mutta myös tilannekohtaisesti. Jos harjoitus ei suju, voi kokeilla toisen tyyppisellä eläinryhmällä.

Susanna toteaa, että sopiva ryhmä edesauttaa koiran, ohjaajan ja lampaiden pysymistä rentoina, sillä se antaa koiralle riittävästi painetta. Tällöin ohjaaja ehtii reagoida ja tuntee tilanteen olevan hallinnassa. Ohjaaja on rennompaa, koira pysyy rennompana ja mikä parasta, myös lampaat pysyvät rauhallisempina.

Apuvälineet

Apuvälineiden käyttö harjoituksissa on myös erinomainen keino lisätä lampaiden turvallisuutta. Susanna käyttää liinaa, treeniaitausta ja pyöröaitausta. Hänellä on myös kuonokoppa niitä koiria varten, joiden puremattomuudesta ei voi olla varma. Aitauksissa on se periaate, että mitä vähemmän koulutettu koira, sitä pienemmässä tilassa aloitetaan. Esimerkiksi nuoret koirat voivat ottaa tuntumaa lampaisiin pienessä häkissä, jossa rajattu tila takaa paremman hallinnan. Kun harjoittelussa päästään eteenpäin, voidaan siirtyä suuremmalle alueelle. Liinan päähän joutuvat yleensä ne koirat, joiden hallinta on puutteellinen.

Hobitit asuvat lammaslaitumilla

Lammaslaidun on Uudessa-Seelannissa hyvin tavallinen näky. Yhden tilan laitumet kuitenkin poikkeavat alueen muista farmeista. Sen kummut kätkevät lomaansa maailman kuulun hobittikylän.

Terhi Torikka

Lampuri Graig Alexander isännöi Hobbitonia veljensä kanssa.

Vihreä maisema on kuin sadusta. Ja niin se onkin. Uusiseelantilainen elokuvaohjaaja Sir *Peter Jackson* valitsi Alexanderin veljesten kotitalan sopivaksi kuvaamaan hobittien kotikylää Kontua Taru Sormusten Herrasta -trilogiassa, kertoo Maaseudun Tulevaisuus.

Hänen kerrotaan tehneen päätöksen kierrettyään kiinnostavien alueiden yläpuolella lentokoneella.

Aivan täydellinen tämäkään farmi ei heti ollut, vaan muutamia jokivarren kummuista on muokattu maansiirtokoneilla.

Shire, suomeksi Kontu sijaitsee kumpujen ja puun käkkyröiden lomassa. Se on aivan kuin elokuvissa-

kin: hobittien kotikolot pihoinen ja pyykkinaruineen, sekä jokivarressa mylly ja paikallisten kohtaamispaikka Green Dragon Inn.

Paikat rakennettiin uudelleen täydellisiksi Hobitti-elokuvia varten. Sen jälkeen ne ovat olleet avoinna myös vierailijoille. Green Dragon Inn palvelee hobitti-henkisenä ravintolana myös turisteille.

300 000 vierasta vuodessa

Maaailman menestyksen saavuttaneet elokuvat muuttivat lammastilan arkea melkoisesti.

"Hobbitonin perustamisen jälkeen meillä on käynyt noin 300 000 vierasta vuodessa", farmin lammastilaa

isännöivä *Graig Alexander* kertoo.

Hän omisti isältään ostetun lammastilan alunperin yhdessä kahden veljensä kanssa. Sitten nuorin veljistä, Dean, perusti oman maitotilan Etelä-Saarelle ja muutti sinne.

Ohjaaja Jacksonin miellyttyä farmiin elokuvaympäristönä, keskimäinen veli Russel ideoi siitä bisneksen.

Esimerkiksi villavarasto muuttui matkamuistomyymäläksi ja sen pihaan tuli lukuisien kiertoajelubussien parkkipaikka.

Rakentaminen vei puolitoista vuotta. Graigin vastuulle jäi tilan perinteinen maatalouslampaineen. ”Toki ideoimme asioita edelleen yhdessä. Koitamme pitää tämän perheviljelmänä, koska meistä on parempi niin. Toistaiseksi turismista ei ole ollut haittaa.”

Kestävyyden jalostusta

Graig Alexander on paneutunut lammaiden jalostukseen ja perimän tarkkailuun pitkään. Nyt työ tuo tulosta.

Tilan romney-rotuisilla lampaila on keskimääräistä korkeampi vastustuskyky maksamatoja vastaan ja uuhien vuosittainen karitsatuotos on kasvanut pikkuhiljaa yhdestä puoleentoista. Tilan pässit ovat syystäkin kysyttyjä siitospässejä ja myös uuhille riittää ostajia. Kaikkiaan puolet karitsoista myydään jalostuskäyttöön.

Isäntä vannoo maan perinteisen romney-rodun nimeen, sillä se on hänen mielestään parhaiten sopeutunut elämään Uudessa-Seelannissa. Hänen kokemuksensa mukaan maahan tuodut suomenlampaat lisäsivät karitsatuotosta, mutta eivät kestäneet alueen tautipainetta ja itsenäistä ka-

ritsointia yhtä hyvin kuin maan suosikkirotu romney.

Lannoitus lentokoneella

Graigilla on yli 4 300 uuhien hoidossa apunaan vain yksi vakituinen työntekijä.

Lampaat karitsoivat itsenäisesti laitumilla. Karitsat lasketaan ensimmäisen kerran silloin, kun niiden häntiin laitetaan kumilenkit katkaisemaan sen typistystä varten. Laidunten lannoitus hoidetaan tarvittaessa lentokoneella.

Kaikkiaan tila työllistää kesäaikaan yli 140 henkeä, jotka opastavat vierailijoita, tekevät ruokaa ja tarjoilevat, viihdyttävät, sekä myyvät matkamuistoja.

Usein vieraille esitellään myös lammastilaa ja tarjolla on paketteja, joissa majoitutaan lähialueen tiloilla.

Vuohennahka ja -karva, monipuolinen materiaali käsityöläisille

Vuohennahkaihin tuotteisiin törmää usein arkielämässä: on vuohennahkaisia suojahansikkaita, kenkien pohjallisia, lompakoita ja reppuja. Karvoja käytetään maalaussiveltimissä, hevosten harjoissa ja meikkisiveltimissä. Karvaa myydään marketeissa myös pieninä kimppuina perhojen sidontaan. Materiaali on monipuolinen, mutta miten Suomessa sitä käytetään?

Teksti **Sari Kotivirta**
Kuvat **Sanski Matikainen,**
Saija Lehtonen

Vuohennahalla ja -karvoilla ei ole Suomessa kaupallista tai teollista käyttöä, vaan materiaalia käyttävät lähinnä taiteilijat ja käsityöläiset. *Juba Greus* Sastamalan teurastamosta kertoo, että suurin osa vuohien vuodista menee takaisin tuottajille ja osa myydään artesaanien opetusmateriaaliksi ammattiopistolle. Vuohia tulee teurastamolle hyvin vähän, joten nahan käytölle ei ole syntynyt merkittävää liiketoimintaa.

Vuohenkarvasta karkeaa ja kevyttä lankaa

Kalannissa asuva pitkän linjan vuohikasvattaja *Marja Hyytiä* eli ”Kili-Marja” kertoo, että on uransa varrella kokeillut yhtä jos toista käsityötä, jonka raaka-aineet ovat lähtöisin vuohesta. Nahasta hän on tehnyt pääasiassa kirjansidontatöitä sekä rumpuja. Vuohenkarvasta hän on kehräyttänyt muun muassa karkeampaa mattolankaa.

Saija Lehtosen vuohennahkainen lastenmekko. Materiaalina itseparkittu vuohennahka ja lampaanlää.

Kuva: Saija Lehtonen

Useimmilla vuohiroduilla turkki koostuu pehmeästä aluskarvasta ja karkeista päällyskarvoista. Päällyskarvoille ei ole tekstiilituotannossa käyttöä, mutta aluskarvasta tehdään lankaa. Jos ei käytetä pelkkää pohjavillaa, vaan otetaan mukaan myös vuohen päällyskarva, tulee materiaalista tikkuista ja karkeaa. Puhtaasta vuohenkarvasta kudottu lanka pistelee iholla, joten se soveltuu parhaiten esimerkiksi taidetekstiileihin tai mihin vain, mikä ei joudu kosketuksiin ihon kanssa.

Vuohenkarvan käyttö lampaanvilan seassa vahvistaa lankaa. Marja on teettänyt lankaa kehräämössä siten, että puolet on ollut kuttua ja puolet lammasta. Materiaali osoittautui hankalaksi kehrätä, koska vuohenkarva on jäykkää ja se oli vaikea saada pysymään langan sisällä. Kehratyöstä langasta tuli kuitenkin ominaisuuksiltaan hyvää – se oli vahvaa, mutta kevyttä.

Mohair parantaa muiden kuitujen ominaisuuksia

Kaikki vuohenkarva ei kuitenkaan

”Kirjansitojat kaipaavat alalle kotimaista jälleenmyyjää: Lisää kasviparkittua vuohennahkaa, kiitos!”

pistelee iholla, vaan mohair- eli angoravuohen karva on erityisen pehmeää ja mukavan tuntuista ihoa vasten. Ominaisuuksiltaan karva on kevyttä, pehmeää, sileää, kiiltävää ja kestävä. ”Pääsääntöisesti mohairkuitua käytetään parantamaan muiden kuitujen ominaisuuksia ja entisaikana se toimi tekokuitujen korvikkeena. Omissa kehräystöissäni olen vahvistanut

lampaanvillaa vanhan mohairvuohen karvoilla. Kilin pohjavillaa voi puolestaan käyttää parantamaan muiden kuitujen ominaisuuksia”, kertoo *Sanski Matikainen*.

Puumalassa sijaitseva yritys toimii nimellä Sanski ja sen ydinpalvelu on kehrätä lankaa asiakkaiden lemmikkeen karvoista. Lisäksi järjestetään kehräyskursseja ja omien mohairvuohien

karvaa kehrätään muun toiminnan ohessa. Yrityksellä on myös verkkokauppa Rukki ja rautapata, jossa myydään käsinkehrättyä lankaa ja siitä valmistettuja tuotteita.

Sanskilla on viisi mohairvuohia. Rotu on harvinainen Suomessa, karkean arvion mukaan niitä on noin kolmisenkymmentä eläintä. Erikoiskuitujen kehräystä Sanski on tehnyt vuodesta 2007 ja mohairvuohia hänellä on ollut kolme vuotta. Kehraajalle mohair tarjoaa jatkuvasti uutta tietoa, sillä aina, kun mohairia yhdistää uuteen kuituun, se käyttäytyy eri tavalla.

Mohairvuohet keritään noin neljän kuukauden välein ja karva kasvaa kuukaudessa noin kaksi ja puoli senttiä. Sanskilla on viisi mohairvuohia, joista jokainen tuottaa kolmesta neljään kiloa kehräyskelpoista villaa vuodessa. Mohairvuohen karva ei irtoa luontaisesti kuten suomenvuohilla, vaan eläimet keritään säännöllisesti kuten lampaat. Mohair imee hyvin kosteutta, joten vuohenhoidossa tämä on huomioitava siten, että eläimet tulisi pitää kosteudelta suojassa, jotta sairastumisriski olisi mahdollisimman pieni.

Vuohennahka paras materiaali kirjansitojalle

Pikkusitomo Kirjanen Hämeenlinnasta tekee kirjansidontaa, sidoskorjausta, taidetekstausta sekä tarjoaa kurssiopetusta. Yrityksen kirjansitojakalligrafi *Päivi Pärssinen* kertoo, että silloin tällöin vastaan tulee vuohennahkatöitä, mutta harvoin. Vuohennahkaa tarvitaan erityisesti kirjansidoksien korjauksissa ja uudelleensidonnissa, sillä korjauksissa käytettävä nahka täytyy valita sopivan sävyn ja ominaisuuksien mukaan.

Pärssisen mukaan nimenomaan vuohennahka on kaikista parasta nahkaa kirjansidontaan. Nahkamateriaaleista sitä on helpointa ohentaa ja pintakuvio eli struktuuri on siinä parhain. Lisäksi sitä on helppo kas-

KÄÄNNÄ

Kilin villaa.

Kuvat: Sanski Matikainen

Huivi ja käsinkehrätyt mohairlangat.

Mohairvuohi.

Vuohennahkaa ja -karvoja hyödyntäviä käsityöläisiä:

Kili-Marjan Kuttula:

www.uusikaupunki.fi/~merlalla/pn/kili_marjan_kuttula

Sanski & Rukki ja Rautapata:

www.rukkijarautapata.com

Pikkusitomo Kirjanen, kirjansitomo:

www.pikkusitomokirjanen.fi

Saija Lehtonen Design:

www.saijalehtonen.com

Kuvat: Sanski Matikainen

viparkita ja värjäys kasviväreillä onnistuu hyvin.

Vuohennahakoja Pärssinen on tilannut Englannista ja joskus kotimaasta, mutta kotimaista tarjontaa on satunnaisesti ja vähän. Kirjansitojat kaipaavat alalle kotimaista jälleenvyyjää ja Päivin toive onkin: "Lisää

kasviparkittua vuohennahkaa, kiitos!"

Vuotia monipuoliseen käyttöön

Saija Lehtonen tekee taidekäsitöitä ja koruja Saija Lehtonen Design -nimellä. Materiaaleina hän käyttää erilaisia luonnonmateriaaleja, kuten luuta, sarvea, nahkaa ja puuta. Vuohennahkaa

hän on käyttänyt muutamissa töissään ja parkinnut nahat itse. Materiaalin hän on saanut käyttöönsä tuttujen kautta, joilla on ollut vuohia.

Vuohennahkaiset työt Saija on tehnyt ilman koneita, joten materiaali on ollut työhön sopiva. Vuodan koko on miellyttävä käsin työstöön ja koska nahka on ohutta, se on pehmeää ja helppoa työstää. Vuohennahka on myös sitkeää, joten se ei samalla tavalla veny, kuin lampaannahka. Saijan mukaan yleisesti ottaen käsityöläisillä voisi olla tarvetta vuohennahan käytölle laajemminkin sekä karvallisina että karvattomina vuotina.

"Ennen mohairvillaa käytettiin tekokuidun korvikkeena parantamaan muiden villojen ominaisuuksia."

Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

Vuohenmaitosaippua tuoksuina naturel, kaura/hunaja sekä omena 7€

Vuohiaiheinen muki 8 €

T-Paidat aikuisten viinipun. M-L-XL 10 €, lasten 92-98-104-116-128 6 €

Lypsykutun ruokinta- ja hoito-opas 13 €

Pronssinen kaulakoru 20 €

Vuohi pehmolelut 6,5 €

Kaikki tuotteet tilattavissa sähköpostilla: suomenvuohiyhdistys@gmail.com

Tuotteiden hintaan lisätään postikulut ja toimitetaan laskun kera.

Tuotteet laitetaan postiin hetimiten.

Vuohi lennättää shamaanin henkimaailmaan

Keski-Aasialaisen Tuvan tasavallan asukkaat harjoittavat nykyäänkin ikiaikaista paimentolaisuuteen perustuvaa karjataloutta.

Teksti **Eila Pennanen**, kuvat **Christiana Harle**

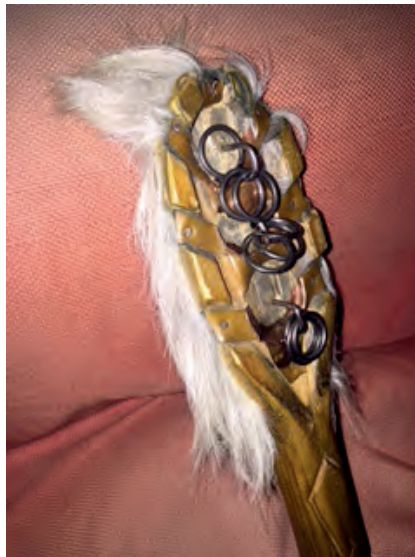
Etälä-Siperian karuissa olosuhteissa pärjäävä vuohi on tärkeä ja arvostettu karjaeläin lampaan, naudan, kamelin sekä jakin ja poron ohella.

Tuvassa muinainen shamanismi on säilynyt elinvoimaisena uudempien uskontojen rinnalla. Shamaanilla uskotaan olevan yliluonnollisia voimia. Hän toimii yhteisönsä parantajana, ennustajana ja neuvonantajana erilaisissa ongelmatilanteissa sekä yhdyssiteenä ihmisyhteisön ja henkimaailman välillä.

Shamaani matkustaa henkimaailmaan muuttuneen tajunnantilan, transsin avulla. Transsin saavuttamiseen käytetään mm. rummutusta, tanssia, laulua tai muita toistuvia rituaaleja. Eläin, jonka nahkaa käytetään shamaanin rumpun kalvon tai rumpukapulan valmistukseen, pyhitetään ennen teurastusta. Eläimen hengen uskotaan siirtyvän siitä valmistettuun shamaanivälineeseen ja opastavan sekä auttavan shamaania vaikealla matkalla henkien maailmaan.

Rääkkyläläinen *Christiana Harle* asui 1990-luvulla useamman vuoden tuvalaisten keskuudessa perehtyen heidän kulttuuriinsa. Hän valmisti paikallisen shamaanin opastuksel-

la oman vuohen taljalla päällystetyn rumpukapulansa, orban. Kulunut kapula on edelleen käytössä ja Christiana käyttää sitä työskennellessään musiikki- ja hengitysterapeuttina sekä henkiauttajana. Mehiläistenhoidon ja tilasiideritehtaalla työskentelyn lisäksi Harle pitää rumpunvalmistuskursseja niin kotimaassa kuin ulkomaillakin.

Toiselta puolelta tuvalaisen vuohen nahalla päällystetty orba. Shamaanille sekä rumpu että orba ovat yhtä tärkeitä työvälineitä ja henkiauttajan asuinpaikkoja.

Rytmikäs rummutus saattelee Christiana Harlen shamaanimatkalle. Christianan rumpun kalvo on karhunnahkaa. Tuvassa vuorivuohen nahasta valmistetun rumpun äänen uskotaan kantavan helpoiten henkimaailmaan.

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu

23.04.1979

Postiosoite

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu

20 e (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, [marita.ollila\[at\]netikka.fi](mailto:marita.ollila[at]netikka.fi)

Varapuheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, [rj.saloniemi\[at\]lailanet.fi](mailto:rj.saloniemi[at]lailanet.fi)

Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri

Suvi Viander, Paalijärvi

045 808 2600, [suviande\[at\]gmail.com](mailto:suviande[at]gmail.com)

Sihteeri

Jani Sivunen, Ilmajoki

0400 289 063, [jani.sivunen\[at\]netikka.fi](mailto:jani.sivunen[at]netikka.fi)

Muut hallituksen jäsenet

Milla Alanco, Pro Agria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, [milla.alanco\[at\]proagria.fi](mailto:milla.alanco[at]proagria.fi)

Ari Aaltonen, Kirkkonummi

040 543 3810, [ari.aaltonen\[at\]patakukko.fi](mailto:ari.aaltonen[at]patakukko.fi)

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, [jaska\[at\]vatajanranta.net](mailto:jaska[at]vatajanranta.net)

Erkki Väisänen, Keikyä MTK:n edustaja

0400 722 027, [ervaisan\[at\]gmail.com](mailto:ervaisan[at]gmail.com)

Varajäsenet

Tytti Stähle, Nuutilanmäki

Henri Kannosto, Ilmajoki

Emma Tuominen, Kytäjä

Susanna Kujala, Panielia

Markus Koivisto, Kihniö

Anna-Kaisa Niemi, Kurikka

Mirva Hakamaa, Kauhajoki

Laura Toivonen, Laitila

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettua. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

Arkista evästä käden käänteessä

Kiireinen arki painaa päälle, mutta perhe pitäisi ruokkia. Toiveissa on nopea, herkullinen ja ravitseva ateria kotimaisista aineksista, mieluiten luomuna ja läheltä. Rapsakat herne-karitsapullat ja helpot pestoperunat kera juustaisen vihersalaatin ja yrttidipin pelastavat päivällisen.

Pia Parikka

Rapeat herne-karitsapullat

0,5 dl Myssyfarmin luomuhernerouhetta
1 dl vettä
½ lihaliemikuutio
2 dl kermaviiliä
1 dl korppujauhoja
2 muna
400 g karitsanjauhelihaa
2 pientä sipulia
½ tl mustapippuria
1 tl oreganoa
1 tl basilikaa
1 tl valkosipulijauhetta
1 tl paprikajauhetta

Kiehauta vesi vedenkeittimessä. Kaada kiehuva vesi astiaan ja liuota lihaliemikuutio nesteeseen. Sekoita hernerouhe kuumaan lihaliemeen ja anna turvota 10-15 minuuttia. Lämmitä seosta tarvittaessa mikroaaltouunissa.

Kaada kermaviili taikinakulhoon. Lisää korppujauho ja sekoita tasaiseksi. Lisää munat, jauheliha, hienoksi silputtu sipuli ja mausteet seokseen. Sekoita. Lisää lopuksi turvotettu hernerouhe taikinaan.

Muotoile taikinasta kostutetuun käsin pieniä lihapullia leivinpaperille. Paista 225 asteessa uunin keskitasolla noin 20 min, kunnes lihapullat ovat ruskeita ja rapeita. Käännä pullat 1-2 kertaa paiston aikana.

Helpot pestoperunat

n. 8 perunaa
1 dl Myssyfarmin luomurypsiöljyä
9 tl luomupestoa
mustapippuria

Pese ja harjaa perunat. Viipaloi ne noin puolen sentin paksuisiksi siivuiksi. Levitä viipaleet uunipellille leivinpaperin päälle.

Sekoita rypsiöljy ja pesto keskenään. Levitä noin yksi teelusikallinen seosta kunkin perunasiivun päälle. Rouhi lopuksi mustapippuria myllystä maun mukaan.

Paista perunoita 225 asteessa uunin alatasolla puolisen tuntia, kunnes perunat ovat kypsyneet. Peitä pelti tarvittaessa foliolla kypsymisen loppuvaiheessa, jos pesto uhkaa palaa.

Jogurttidippi

2 dl turkkilaista jogurttia
½ punttia tuoretta basilikaa
3 rkl aiolia
2 rkl sitruunamajoneesia
1 tl suolaa

Hienonna basilika pieneksi silpuksi terävällä veitsellä. Sekoita kaikki ainekset keskenään. Anna dipin vetäytyä hetki jääkaapissa ennen tarjoilua.

Kahden juuston salaatti

1 jääsalaatti
1 ruustinnan salaatti
½ punttia tuoretta basilikaa
3 tomaattia
200 g Polven juustolan luomu leipäjuustoa
100 g Jukolan juuston Aito Cheddar valkosipuli -juustoa

kastike:
0,5 dl Myssyfarmin luomurypsiöljyä
4 tl vihreää luomupestoa

Pese ja pilko kasvikset. Sekoita salaattikulhossa.

Leikkaa leipäjuusto viistoiksi suunnikkaiksi ja lisää lohkot vihannesten joukkoon.

Sekoita kastikeaineet keskenään. Kaada kastike kulhoon ja sekoita. Samaa kastiketta levitetään myös pestoperunoiden pinnalle, joten mahdollisen ylijääneen seoksen voi hyödyntää salaattikastikkeena.

Murustele salaatin pinnalle Jukolan Juuston valkosipulista cheddaria sopivina rakeina.

Voit halutessasi koota salaattianokset suoraan lautasille ja tuoda näin hieman juhluvuuksi arkiateriaan.

Nauti ateria luomumaidon tai tumman Pihamaan Jäärä -oluen kera.

Kuva: Pxxhill

14.–15.3.2016
Tampereella

Miten tuottaa hyvälaatuista
säilörehua
kustannustehokkaasti?

Mitä vaikutuksia säilörehun
laadulla on eläinten
hyvinvointiin?

Saako rehukustannuksiin
säästöä huippusäilörehulla?

VALTAKUNNALLISET LAMMASPÄIVÄT

Paikka: Cumulus Koskikatu, Koskikatu 5, 33100 Tampere, puh. 03 242 4111, www.cumulus.fi

MA 14.3. OPINTORETKI

- 10.00 Lähtö hotellilta
10.10 Tampereen rautatieasema
11.00 *Miila ja Janne Viitaniemi*, Kilvakkala
Tilalla suomenlampaista kevät- ja syyskaritsoinnissa.
Kivinaavetta sekä entinen lehmänaavetta korjattu
lampaisten käyttöön.
- 12–13 **Lounas Tei-Tuvassa, Ikaalinen**
13.30 *Tiina ja Timo Nylund*, Takapajulan tila, Lavajärvi
Oxford down- ja rygia-rotujen puhdasjalostusta sekä
kolmiroturisteytystuotantoa. Tilalla ympärivuotista karit-
sointia. Lämpölämpö toimii peruskorjattu lypsynavetta.
- 15.30 *Hanna Äijälä ja Jouni Virtanen*, Kaivanto
Texel- ja rygia-rotujen kasvatusta lampailla muokatussa
nautakasvatamossa. Vierailun yhteydessä paimenkoirien
työnäytös (*Leena Jussila*).
- Iltapäiväkahvi Neste Pälkäne Aapiskukko**
17.00 *Strutsitila Syrjänen*, Pälkäne
Strutseihin ja sorkkaeläimiin keskittynyt maatila-pien-
teurastamo, jossa rahtiteurastusta. Tilalla strutseja,
ylämaankarjaa ja villisikojä sekä kesäisin myös lampaista.
- 18.30 Paluu hotellille

Osallistumismaksu 72 € (+ alv 24 %) sisältäen bussikuljetuksen,
vierailukäynnit, retkiaterian, päiväkahvit ja suojavarusteet.

- 20.00 **Lampuri-illallinen**
Ravintola Tiiliholvi, Kauppakatu 10
Illalliskortti 38 € (+ alv 24 %)

Menu

Maa-artistokakeittoa

Äijälän tilan karitsaa kahdella tapaa

Tummaa suklaata, vadelmaa ja pistaasia

TI 15.3. NURMISEMINAARI LAMPUREILLE

- 9.00 Seminaarin avaus
Vaatimukset säilörehulle lampaisten ruokinnassa
Milla Alanco, lammassiantuntija, ProAgria Keskusten Liitto
- 9.45 **Neuvo2020 palvelulla varmuutta toimintaan**
Sanna Eklund, palveluryhmä päällikkö, ProAgria Etelä-Suomi
- 10.15 **Nurmentuotanto – lammastalouden kulmakivi**
Nurmentuotantoa tehokkaasti tavanomaisena ja luomuna,
säilörehun laadun hallinta, lajikkeet ja siemenseosten valinta
Ulla-Maija Leskinen, erityisasiantunt., ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- 11.45 **Lounas**
12.30 Eri viljelytekniikat, Palkokasvi- ja kokovilja säilörehut
Ulla-Maija Leskinen, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- 13.40 **Säilörehujen vaikutus ruokinnan taloudellisuuteen ja
eläinten terveyteen, säilörehuanalyysin tulkinta**
Sini Hakomäki, lammassiantuntija, ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- 14.20 **Yrityspuheenvuorot säilörehuun ja nurmeen liittyen**
15.00 **Erilaisten säilörehujen hyödyntäminen**
Hannu-Pekka Syrjäla, lammastalousyrittäjä
- 15.30 **Seminaarin päätöskahvit**

Seminaarin hinta 95 € (+ alv 24 %) sisältäen ohjelman mukaisen kou-
lutuksen, koulutusmateriaalit ja kokoustarjoilut. Lampaisten tuotos-
seurantaan kuuluvat asiakkaat saavat alennuksen osallistuessaan
sekä retkeen että seminaariin: pakettihinta 160 € (+ alv 24 %).

SUOMEN LAMMASYHDISTYKSEN KEVÄTKOKOUS

- 16.00 Kokouksen avaus, puheenjohtaja *Petri Leinonen*
Ajankohtaista lammass- ja vuohipalkkiosta,
Marika Lehtinen, Maaseutuvirasto
Eläinten hyvinvointikorvaus, *Ulla Sihto*, Maaseutuvirasto
Sääntömääräiset asiat, § 4
- 18.00 Kokouksen päätös

TERVETULOA!

ProAgria Keskusten Liitto ja Suomen Lammasyhdistys

Viimeisin ohjelmaversio on nähtävissä Suomen Lammasyhdistyksen www.lammasyhdistys.fi ja

ProAgrian verkkosivuilla www.proagria.fi. Oikeus ohjelmamuutoksiin pidätetään.

Sitovat ilmoittautumiset 4.3. mennessä www.proagria.fi/lammaspaivat tai ProAgria Keskusten Liittoon
eila.peitsi@proagria.fi / puh. 020 7472404. Tämän jälkeen osallistumismaksut + 15 %.

Majoitus kahden hengen huoneessa: 51,50 €/hlö/vrk. Yhden hengen huone 85 €/hlö/vrk.

Hinta sisältää aamiaisen ja asiakkassuunan. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin.

Lisätietoja: Retki ja seminaari Eila Peitsi ja Milla Alanco *milla.alanco@proagria.fi* / puh. 040 7060558

Kokous ja illallinen: Pia Parikka *pia.parikka@lammasyhdistys.fi* / puh. 044 9737000

PRO
Agria